

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Diplomová práce

Krajina a prostředí románů Petera Maye (The Lewis Trilogy, The Enzo Files)

Landscape and Environment of Peter May's Novels

Vypracoval: Bc. Jitka Fixová
Vedoucí práce: PhDr. Alice Sukdolová, Ph.D.
České Budějovice 2018

Prohlášení Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

.....
Datum

.....
Bc. Jitka Fixová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Alici Sukdolové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za odborné vedení a poskytnutí užitečných rad v průběhu tvorby mé diplomové práce.

Bc. Jitka Fixová

Anotace

Práce se soustředí na popis skotské krajiny, zejména souostroví Hebridy (trilogie: *The Blackhouse*, *The Lewis Man*, *The Ches Man*) v kontrastu s popisem přírody a krajiny v sérii románů z evropského kontinentu (*The Enzo Files*) skotského regionálního autora Petera Maye. Ve srovnání s popisem přírody a krajiny francouzského venkova v románu *The Critic* práce zahrne autorovo líčení prostředí velkoměsta v románu *Extraordinary People*. Práce dále charakterizuje žánr Mayových románů (kriminální thriller) a bude zkoumat vztah popisů krajiny a místa zápletky k prvkům zmíněného žánru (motivy napětí a tajemství, násilí, zločinu a emocionálně vypjatých životních situací). Práce se dále bude snažit sledovat vztah autora k regionu a k tradici skotské regionální literatury.

Klíčová slova:

kriminální román, Skotsko, prostor, moderní literatura

Abstract

The thesis focuses on the description of the Scottish landscape, especially the Hebrides archipelago (The Lewis Trilogy - The Blackhouse, The Lewis Man, The Ches Man), in a contrast to the description of nature and landscape in the epic series of novels from the European continent (The Enzo Files) by Scottish regional author Peter May. In comparison with the description of nature and landscape and of the French countryside in *The Critic*, the work includes the author's narration of the city environment in the novel *Extraordinary People*. The work characterizes the genre of May's novels (Criminal Thriller) and examines the relationship between the descriptions of the landscape and the location of the plot with the elements of the genre mentioned (motives of tension and mystery, violence, crime and emotionally escalated life situations). The work also tries to watch the author's relationship with the region and the tradition of Scottish regional literature.

Key Words:

crime novel, Scotland, space, modern literature

Obsah

Úvod.....	1
1. Prostor a místo	3
1.1. Vymezení pojmů prostor a místo	3
1.2. Literární prostor.....	4
1.3. Literární krajina	7
1.4. Konkrétní místa a topy krajiny	7
1.4.1. Město a vesnice	8
1.4.2. Dům.....	8
1.4.3. Moře a oceán	9
1.4.4. Hora.....	9
1.4.5. Vchod	9
1.4.6. Labyrint.....	10
2. Skotsko a Skotové.....	11
2.1. Geografie Skotska	11
2.2. Tradice.....	12
2.3. Skotové.....	12
3. Skotská literatura.....	14
3.1. Hlavní témata skotské literatury	14
3.1.1. Společenské třídy	14
3.1.2. Existenční problémy.....	14
3.1.3. Genderové role	15
3.1.4. Jazyk, dialekt a nářečí	15
3.1.5. Skotská gaelština.....	16
3.2. Literatura do 20. století	16
3.2.1. Doba vesnického románu.....	16

3.2.2.	Psychologická literatura	16
3.3.	Literatura od 20. století	17
3.3.1.	Doba transformace	17
3.3.2.	Městský román	17
3.3.3.	Lokace současné literatury	18
4.	Skotský detektivní román.....	19
5.	Peter May	21
6.	The Lewis Trilogy.....	23
6.1.	Peter May a Hebridy.....	23
6.2.	Vydání románu <i>The Blackhouse</i>	25
6.3.	Vnější Hebridy	26
6.4.	Lewis	29
6.5.	Hebridy očima čtenářů Mayových děl	30
7.	The Blackhouse.....	32
7.1.	Fiktivní svět literárního díla vs reálný geografický prostor	34
7.2.	Sula Sgeir – ostrov a skála v reálném geografickém prostoru	34
7.3.	Tradice lovců guga	36
7.4.	Téma domu.....	39
7.5.	Dům v literárním prostoru.....	40
7.6.	Problematika českého názvu The Blackhouse a téma skály	40
7.7.	Brána a putování.....	41
7.8.	Společenské třídy	41
8.	The Lewis Man	42
8.1.	Motiv domu	42
8.2.	Motiv návratu	43
8.3.	Rašelina a eriskayské vzory.....	44
8.4.	Edinburgh	47

8.5.	Scottish Clearance a Homers.....	50
8.6.	Severní Uist a Eriskay	51
8.7.	Víra.....	52
9.	The Chess Men.....	53
9.1.	Pathetic Fallacy	53
9.2.	Motiv domu	54
10.	The Enzo Files.....	56
11.	Extraordinary People.....	58
11.1.	Labyrint a poutník.....	60
11.2.	Tajemný dům a tajemné město	62
12.	The Critic	63
12.1.	Symbol cesty.....	64
12.2.	Rodný kraj.....	65
12.3.	Výroba vína.....	65
12.4.	Čína.....	65
13.	Závěr	67
14.	Conclusion	69
16.	Bibliografie	71
16.1.	Primární literatura	71
16.2.	Sekundární literatura.....	71
16.2.1.	Online zdroje	74

Úvod

Skotská literatura a literární prostor – dvě témata, která se v dnešní době stala velice vyhledávanými a v literárních kruzích často diskutovanými.

Skotská literatura od 80. let 20. století zažívá velký rozkvět. Vyvíjí se žánr science fiction nebo kriminální román a autoři se snaží hledat nové literární směry. I přes hledání nových, mnohdy alternativních a experimentálních stylů, metod narace a výstavby celého příběhu, však můžeme pozorovat témata, která většinu děl již po staletí spojují. Ať to je boj člověka se sebou samým nebo se světem, otázka peněz a potřeba patřit do lidské společnosti či identita národa jako celku. Právě kombinace nového a tradičního přístupu činí ze skotské literatury něco výjimečného.

Literární prostor je oborem, který se považuje za dynamicky se rozvíjející. Literární teoretikové se otázkou místa, prostoru a prostředí začali hlouběji zabývat teprve nedávno, jelikož původně nepatřila mezi primárně zkoumané prvky děl. Zkoumáním literárního prostoru dostávají díla nový rozměr. Můžeme sledovat, že i místo, kde se dílo odehrává, ovlivňuje celý fiktivní svět.

Téma diplomové práce jsem si zvolila nejen z důvodu zájmu o literaturu, ale i kvůli tomu, že můj druhý studijní obor je geografie. Krajina a prostor jsou základem geografie a proto v práci mohu aplikovat poznatky z této studijní disciplíny.

Diplomová práce s názvem *Krajina a prostředí románů Petera Maye* je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části bude přiblížen pojem prostor a jeho význam v literatuře a následně definována místa literárního prostředí, která budou v praktické části aplikována na konkrétní Mayova díla. Dále, jako nedílnou součást skotské literatury a literárního prostoru, práce ve stručnosti představí Skotsko a Skoty.

Peter May je autorem mnoha detektivních příběhů odehrávajících se v různých světových lokalitách.¹ Tato diplomová práce se bude primárně zabývat

¹Například Čína či Francie

detektivními romány, které popisují skotské regionální prostředí – *The Lewis Trilogy*.

Jako novodobý, stále aktivně tvořící, autor je mezi čtenáři populární a jeho díla jsou překládána do řady cizích jazyků. Za typického zástupce skotského kriminálního románu však literárními kritiky stále považován není. Je poměrně obtížné nalézt o spisovateli důvěryhodné informace. Praktická část tedy byla z části doplněna o fakta získaná od samotného autora, díky jeho ochotě a zájmu podílet se na této práci.

1. Prostor a místo

1.1. Vymezení pojmů prostor a místo

Dle sociologa Henriho Lefebvra byl prostor původně striktně matematický pojem, který evokoval prázdno – což je zároveň i matematický koncept místa. Lefebvre však prostor vidí jako společenský produkt a místo jako něco, co indikuje stabilitu a zároveň je to odraz toho, jak se společnost vyrovnává s měnícím se životním prostředím. (Lefebvre 2008) K původnímu pojetí prostoru se vyjádřila i americká spisovatelka Susan Sontag:

„...there is no such a thing as empty space. As long as the human eye is looking, there is always something to see. To look at something that's “empty” is still to be looking, still to be seeing something — if only the ghosts of one's own expectations“ (Sontag 1969, e-book)

Tímto tvrzením se vlastně shoduje se sociologem Lefebvrem.

Další z teorií tvrdí, že prostor jako takový je abstraktní, nemá žádné hranice a je v kontrastu s konkrétním místem, které je naopak prostorově limitované a stálé. Neboli co začíná prostorem se podle humanistické sociologie v momentě, kdy čtenář/člověk dostává bližší informace, stává místem. (Tuan 2001) Prostor je zároveň vnímán multisensoricky – vnímáme ho nejen vizuálně, ale i sluchovými a hmatovými vjemy. V literárním prostoru převládá vizuální percepce, ale při popisu např. tekoucí vody je čtenář schopen představit si i audiální stránku prostoru. (Jedličková 2010)

Lidské vnímání prostoru je založeno především na zkušenostech a poznání. Hodrová definuje, že *určitá místa dokonce odpovídají etapám poznání, způsobu vnímání a stavu vědomí.* (Hodrová 1994, s. 9)

Pokud budeme pracovat s teorií, že prostor nemá žádné hranice, je nutné si uvědomit, že lidské vnímání prostoru je omezené. Omezené velikostí našeho zorného pole, které nám umožňuje vidět pouze limitovanou výseč v prostoru. Díky kognitivnímu myšlení, jsme schopni si představit, že prostor nekončí pouze tím, co vidíme, ale že pokračuje dál.

Jedličková v knize *Zkušenost prostoru* píše, že vztah k prostoru určuje naše tělesnost, která vymezuje základní prostorové opozice² a ve zrakovém poli je poté spojuje do určitého horizontu. Na základě zkušenosti člověk ví, že prostor pokračuje i za horizontem. Díky tomuto jevu získává prostor určitou perspektivu. „*Prostor se nám na první pohled ukazuje skrze vzájemné uspořádání objektů, které nás obklopují a nacházejí se v našem zorném poli.*“ (Jedličková 2010, s. 24)

Důležitý je i fakt, že prostor je neoddělitelný od času – jsou mezi sebou navzájem v interakci, aktivně se ovlivňují a dynamicky se společně vyvíjí. Jak již bylo zmíněno, vnímání je založeno na zkušenosti a právě čas je podle Kanta její nutnou podmínkou. Zkušenost může být různá, ale děje se pokaždé nejen v prostoru, ale i v čase. Proměnné v čase se pak nazývají podle Michaila Bachtina *chronotopy*.

1.2. Literární prostor

Prostor je základním místem lidského bytí, které definuje sounáležitost lidí se světem. Jako pojem je mezipředmětový. Zasahuje do geografie, sociologie, filozofie, antropologie, architektury... a v neposlední řadě také do literatury. Konkrétně literární prostor je ale velice těžké uchytit a definovat. Zkoumání literárního prostoru je disciplína, v porovnání s dalšími literárními disciplínami, velice mladá. Dříve bylo v popředí zkoumání charakteru postav, styl narace či ideologie díla.

Každé literární dílo musí být ukotveno v nějakém prostoru, ať již přesně definovaném či nikoliv. Pokud chce ovšem autor čtenáře oslovit a přiblížit mu prostor a místo, kde se příběh odehrává, musí zapojit kreativitu a zároveň i vlastní poznání místa a prostoru, o kterém píše. Čím věrohodněji autor literární prostředí popíše, tím lépe si ho čtenář představí a seznámí se s ním. (James 2008)

Není možné tvrdit, že je v dílech prostor vyloženě popisován. Jedličková se přiklání k tvrzení, že vyprávěné je forma, díky níž nabývá tvaru naše zkušenost. Ta je pak vykreslována složkami vyprávění. (Jedličková 2002, s. 26)

Nesmíme zapomenout zdůraznit, že literární prostor je prostorem fiktivním – nepopisuje tedy reálný, existující svět, ale na základě rozsahu literárního díla,

² Nahore-dole, vpravo-vlevo

vytváří omezený a vykonstruovaný svět. Ten se pak zhmotňuje na základě aktivace zkušeností. Umberto Eco v *Malých světech* (1997) poukazuje na skutečnost, že pokud se něco odehrává ve známém prostředí, které se dá v reálném životě geograficky definovat, neznamena to, že stejná geografická definice pro dané místo platí i ve fiktivním světě. Dle vlastní zkušenosti si pak prostor a místo sami zhmotňujeme na základě našich úsudků. Obraz si vytváříme za pomoci archetypů – pokud se tedy román bude odehrávat v Anglii, promítneme do prostředí vlastní zkušenosti s krajinou tohoto státu (například chladné podnebí, déšť, apod.).

Zájem o detailnější zkoumání literárního prostoru se objevil v momentě, kdy Janusz Slawiński vydal esej s názvem: „*Prostor v literatuře: základní rozdělení a úvodní samozřejmosti*“.

Slawinski vymezil dva způsoby perspektivy jak nahlížet na literární scénérii: Archetypální perspektivu, která bere prostor jako něco zakořeněného v kolektivní lidské mysli, a perspektivu kulturní, která se zabývá náboženskou a kulturní stránkou vnímání. (Záveská 2007) Daniela Hodrová, česká literární teoretička, rozdělila vnímání prostoru v knize *Poetika míst: kapitoly z literární tematologie*, na kolektivní topiku³ – příběhy míst, která tvoří literární díla, a na topiku osobní – což je literární prostor zaměřený na specifické zkušenosti autora nebo vypravěče. Zároveň tvrdí, že stejně jako literární dílo je tvořeno sítí vztahů, je i prostor vytvářen sítí míst a jejich vztahů. Tímto opět vyvrací původní matematickou teorii o prázdnotě prostoru. (Hodrová 1994)

I když je schopnost čtenářovy imaginace ovlivněna zkušenostmi, může ale prostor, o kterém autor píše, zhmotnit pouze v momentě, když nemá v literární text pouze povahu popisné pasáže. Podle Bubeníčka jazyk totiž plně nedokáže vyjádřit prostorovou existenci žádného objektu a jsou tedy podle něj důležitá prázdná místa mezi jednotlivými prostorovými informacemi, aby měl popis dynamický charakter a čtenář musel zapojit svou vlastní představivost a spojit si části v celek. (Bubeníček 2011) David Lodge prohlásil, že literatura je jednoznačně nejúspěšnější pokus jak popsat lidskou zkušenost v čase a prostoru. Zároveň však vyvstává otázka, jak moc

³ Topy jsou geografické prostorové celky.

jsou naše představy o prostoru a času limitovány použitou literární formou a autorem jako takovým.

Pro příklad lze uvést např. jednoho z nejvýznamnějších současných britských autorů Iana McEwana, jehož literární styl je důkazem toho, jak literární prostor může být jen stěží oddělen od umění vyprávění – například jak ovlivňuje prostorová organizace popisu čtenářovu emoční reakci na fiktivní prostředí. Pokud tedy autor (McEwan), popisuje prostor prostřednictvím detailu, vnímá to čtenář jinak, než kdyby autor popisoval prostor jako celek. (James 2008)

Další rozdíl při chápání a vnímání literárního prostoru a literárního místa je možné pozorovat u vyprávění z pohledu první osoby nebo osoby třetí. Vyprávění příběhu ve třetí osobě autorovi umožňuje snadněji oddělit postavy od prostoru a spíše se zaměřit na projekci prostředí než na projekci myšlenek postav.

Menší prostor pro popis místa fiktivního světa pak lze očekávat u příběhů, kde je důraz kladen na dynamiku akcí a procesů. Čtenář nemá potřebu mít dokonalý obraz prostředí, kde se dílo odehrává, a stačí mu pouze hrubě zmíněné obrysy. (Jedličková 2002)

To dále vede čtenáře k hlubším otázkám: Má prostor určitou spojitost s osobami nebo snad i se čtenářem jako takovým? Do jaké míry je prostor ovlivněn narativním způsobem? A zároveň dokazuje, jak je důležité čtenáře propojit s lokací emotivně. Popsat prostor nejenom jako fyzicky-geografickou oblast, ale zejména jako místo, které je spojené s lidským bytím. (James 2008) U čtenáře dochází nejen ke kartografické abstrakci, ale i k abstrakci sociální. Thomas Hardy se též více přiklání k popisu fenomenologickému než k popisu topografickému, který nenechává moc prostoru pro čtenářovu imaginaci. „...*I do not want to see landscapes but rather the expression of what is sometimes called abstract imagination.*” (Millgate 2006, s. 263) Pokud ale autor dá přednost topografickému popisu, stále není možné brát prostředí dogmaticky, proto vyvstává problém u historiků, kteří se při historické kartografii opírají o knižní popisy míst.

1.3. Literární krajina

Stejně jako prostor je mezidisciplinárním pojmem i krajina. Každá disciplína, která s pojmem krajina pracuje⁴, ho vysvětluje jinak a pohled literární se všechny tyto výklady snaží spojit. Krajina je vlastně obrazem, textem, do kterého se vykresluje lidský úděl nebo identita. Můžeme ji nejen pozorovat, ale zároveň v ní žijeme – to nám pomáhá v hlubšímu poznání místa a někdy i k pocitu, že jsme její součástí.

Krajina bývá jedním z němých svědků často tragických událostí a její neměnnost je v kontrastu k nestálosti lidského života. (Švédová 2009)

Současné umění popisu krajiny se určitým způsobem hlásí k tradici viktoriánského románu, kdy se vztah postav s místem jako takovým a samotným vyprávěním vyvíjel se srovnatelnou intenzitou. Novodobí spisovatelé zprostředkovávají čtenáři vizi celého prostoru skrze literární postavy. (James 2008)

Místa v krajině neboli topy jsou poté zastoupeny buď vertikálními, nebo horizontálními prvky. Vertikální prvky krajiny jsou výsledkem geomorfologických jevů, anebo činností člověka. Horizontální prvky pak znázorňují vztahy mezi jednotlivými částmi a matricemi krajinné sféry.

Geografický topos nemusí být v literatuře pouze geograficky definované místo. Může být nositelem děje, literárním tématem, symbolem, úplně čímkoliv. (Foster 2003)

I přes vědomí, že krajiny popisované v literárních dílech nejsou reálné, se vyvinul druh literárního turismu, kdy fanoušci děl cestují po místech, kde se měl fiktivní příběh odehrát. Člověk by ale měl být schopen rozlišit reálný a fiktivní svět.⁵ (Jedličková 2002)

1.4. Konkrétní místa a topy krajiny

Jelikož budu teoretickou část aplikovat na detektivní romány Petera Maye, které jsou již z podstaty detektivního žánru plné tajemství, chci se v této části primárně držet rozdělení míst podle Daniely Hodrové (1994).

⁴ Sociologie, antropologie, filozofie, výtvarné umění, geografie...

⁵ V psychologii se neschopnost rozlišení mezi těmito světy diagnostikuje jako psychická porucha.

1.4.1. Město a vesnice

Geografie rozdělila geografický prostor na urbánní – městský a rurální – venkovský. Vztah mezi městským a venkovským prostorem byl dlouhá léta stavěn do opozice a tento protiklad se v literatuře těšil velké oblibě. Dnes se ale rozdíl mezi městským a venkovským prostorem stírají. V tradičním pojetí jsou odlišnosti postaveny na určitém stereotypu (klid/ruch).

Obě dvě místa nemusí být v literatuře vnímána pouze jako kulisa děje, ale i jako objekt, který se dynamicky vyvíjí společně s charakterem postav nebo je ovlivňuje. (Hodrová 1994)

Postavení města a vesnice v literatuře se po staletí měnilo. Nejprve mělo přednost venkovské prostředí, ale s příchodem industrializace, a tím i první demografické revoluce (což mělo za následek masivní stěhování lidí do měst), se literatura zaměřila na prostředí městské. Společně s vývojem se měnila i idealizace těchto dvou míst. Nepřesný či spíše zjednodušený obraz života na vesnici vystřídaly zidealizované popisy měst. S realismem přišel trend skutečného znázornění života lidí, který je v dnešní době opět nadneseně pokřiven trendem dystopických románů, které se odehrávají v postapokalyptické budoucnosti. (Gregorová 2015)

1.4.2. Dům

Je neodmyslitelně spjat s lidskou identitou, pro někoho může představovat celý svět nebo dokonce i vesmír. Bývá odrazem stavu lidského bytí, symbolem oddělenosti od okolního světa a soukromí. Motiv domu se často objevuje především v dětské literatuře, jelikož je to první „svět“, se kterým se dítě ve svém životě setká. (Dewan, 2004) Za příklad zde může posloužit klasická pohádka O třech kůzlátkách. Jediné známé prostředí, které je bez nástrah, a kůzlátka jsou v něm v bezpečí, je dům. Za domem je pak nejistota, neznámo a hlavně nebezpečno. Dům může ve své nejvyšší podstatě představovat domov.

Hodrová rozděluje podoby domu do čtyř kategorií:

1. Idylický dům
2. Šlechtické hnízdo
3. Utopický dům

4. Dům rodný a dům vzpomínky

Pro tuto práci je nejdůležitější kategorie číslo čtyři – dům rodný a dům vzpomínky. Ten má představovat potenciální moment nejistoty, neznalosti či zapomnění, je proměnlivý a dynamický. Pro literární hrdiny tedy nepředstavuje jen místo, které znají, ale i místo, které v sobě ukrývá tajemství. (Hodrová 1994, s. 69)

1.4.3. Moře a oceán

Můžou symbolizovat touhy, sny, život a radosti i starosti v něm, bývají většinou spojené s duší. Proměňují se na základě stavu mysli, emocí postav nebo naopak. Velice často bývají obrazem lidského podvědomí, které ukrývá tajemství, temnotu mysli nebo obecně věci, které nejsou tak snadno zpozorovatelné na první pohled. (Foster 2003)

Nejznámějším zpodobněním moře a oceánu je jistě *The Old Man and the Sea* od Ernesta Hemingwaye, kde moře a oceán vystupují nejprve jako něco zcela známého, ale čím déle stařec zůstává na moři a pluje dále od pevniny, proměňují se v neznámo. Ve finále je starcův návrat na pevninu brán jako jeho znovuzrození.

1.4.4. Hora

Tento pojem již svým názvem vyvolává obraz vertikálního prvku krajiny, který představuje. Může být symbolem setkání či zasvěcení. Cesta k vrcholu může představovat výpravu do minulosti nebo být součástí něčeho děsivého. Důležitá je ale i cesta nebo pout, která na vrchol vede, stejně tak jako způsob zdolávání této cesty. (Foster 2003) Zda je vrchol izolovaný a vede k další izolaci nebo zda je skupinový a vede ke skupinovému poznání. Tajemství hory podle Hodrové „*splývá s tajemstvím identity (literární) postavy a záhadou bytí.*“ (Hodrová 1994, s. 66)

1.4.5. Vchod

V literatuře se téma vchodu objevuje již po staletí. Vchod může představovat bránu, dveře, soutěsku jeskyni atd. Znázorňuje symbol přechodu či průchodu od známého k neznámému a propojuje různé světy. Je tedy doprovázen něčím tajemným, co nemusí být na první pohled zřejmé. Na rozdíl od abstraktního přechodu je lidský průchod jako takový velice konkrétní. (Hodrová 1994)

1.4.6. Labyrint

V literatuře poměrně často používané místo, ať již fyzicky nebo metaforicky. Obecně můžeme význam labyrintu v literatuře vyložit jako hledání, nalézání a ztrácení cesty, nabývání vědomostí či pronikání do náboženského světa. Labyrint bývá hojně spojován s tematikou pekla a ráje. (Kopecký 1998) Pravděpodobně proto, že člověk bojuje mezi světskou a církevní podstatou života. U Danteho *Božské komedie* můžeme pozorovat, že zájem současných literárních badatelů je spíše o pekelnou, světskou část života a díla. Peklo značí něco neprobádaného, lákavého, zatímco nebe představuje klid a zdánlivě i nudu. (Guse 2009)

2. Skotsko a Skotové

Příběhy ze skotských románů nelze oddělit od místa, kde se odehrávají. Vycházejí z povahy krajiny, staví na protikladech, které jsou pro pozorovatele rychle zřejmé jak z geografického pohledu, tak ze sociologického. A hlavně navazují na tradice, které jsou hrdě dodržovány. Stejně tak je i těžké pracovat s charakteristikou postav bez základní znalosti povahy Skotů. Proto považují za nutné alespoň stručně popsat polohu, ráz krajiny Skotska a přiblížit mentalitu obyvatel žijících na území této části Spojeného království.

2.1. Geografie Skotska

Skotsko se rozkládá v severní části Velké Británie.⁶ Rozprostírá se na území, které je srovnatelné velké jako Česká Republika⁷, ale jelikož je Velká Británie ostrovem, území není jedním celkem. Patří k němu velká část různě velkých ostrovů v Atlantickém oceánu, Norském moři nebo Severním moři. Mezi nejvýznamnější patří souostroví Vnitřní a Vnější Hebridy, Shetlandy nebo Orkneje.

Klima je kvůli poloze ovlivňováno Golským proudem. Podnebí na území, které leží přímo v Atlantském oceánu nebo jeho blízkosti, je proměnlivé. Místa, situovaná dále od otevřeného oceánu (směrem na východ a jih) se vyznačují klimatem mnohem stabilnějším.

Geomorfologicky nejdůležitějším prvkem krajiny je na severozápadě Skotská vysočina (Highlands) s nejvyšší horou celého Spojeného království – Ben Nevisem.⁸ Tato část reliéfu se začala modelovat a formovat již v prvohorách. Pozůstatkem tohoto procesu jsou jezera ledovcového původu (Loch Ness). Jih a jihovýchod je naopak tvořen soustavou nížin (Lowlands), formoval se až v období druhohor a třetihor za pomoci sedimentárního usazování hornin. Je úrodnější, více zalesněný a nalezneme v něm nejdůležitější skotská města. Tyto dvě odlišné geomorfologické části jsou rozděleny linií Glen More. (Wilson 2015)

Hlavním městem Skotska, sídlem skotského parlamentu, je Edinburgh. Největším městem je pak Glasgow. Obě města jsou původně industriální, dnes se orientují

⁶ Zabírá přibližně 1/3 plochy Spojeného království.

⁷ Obyvatel ve Skotsku je však žije 1x méně než v České Republice.

⁸ 1 344 m n.m.

zejména na lehký průmysl a služby⁹. Koncentruje se v nich nejvíce obyvatel a nabízejí nejvíce pracovních příležitostí. (Wilson 2015)

Od zbytku Spojeného království se Skotsko odlišuje i jazykem – mluví se zde nejen anglicky, ale dalšími živými jazyky jsou skotská angličtina¹⁰ a skotská gaelština.

2.2. Tradice

Jelikož Skotsko bylo autonomní oblastí pouze do začátku 18. století, velice dbá na tradice, kterými si neustále zachovává svoji individualitu. Typickým nástrojem využívaným ve skotské hudbě jsou dudy. Národním krojem je mužský kilt – se vzorem též pro Skotsko typickým, tzv. tartanem. Ceilidh je pak tanec, který spojuje kroje a hudbu dohromady. Gastronomickou tradici pak představuje zejména skotská whisky.

Skotové mají i své unikátní svátky jako je například Hoggmaney (Nový rok), Beltane (pálení čarodějnic) nebo Up Helly Aa (vikingský svátek). (Wilson 2015)

2.3. Skotové

Je to národ, kterému víc než cokoliv jiného, bývá připisován patriotismus. Ten je posilován historicky pocíťovanou křivdou vykonanou od Velké Británie. Dodnes nedošlo k vyřešení problému skotské autonomie a můžeme odhadovat, že do budoucna to bude stále aktuálnější téma. Jako důležitý povahový rys, kromě hrdosti a patriotismu, uvádějí Skotové svoji šetrnost a umění nakládat správně s penězi. Šetrnost zůstala ve Skotech pravděpodobně od dob hladomorů, které území v minulosti často sužovaly. Nedostatek jídla, zahořklost vůči Velké Británii či nedostatek pracovních míst a malá možnost seberealizace, vedla v minulosti k masovému opouštění Skotska a migraci do jiných částí světa. Velká část Skotů nyní žije v USA, kde se jich ke skotské národnosti hlásí mnohem větší počet, než kolik Skotů žije na celém území Skotska. (Anténe 2010)

Fyzický vzhled Skotů byl ovlivněn geografickou polohou samotného Skotska. Na severní část byly pořádány nájezdy Vikingů, kteří se mísili mezi Galy,

⁹ Jedny z finančních center Evropy.

¹⁰ V některé literatuře uváděna jako „skotština“.

Anglosasy a Pikty. Typickým příkladem stereotypního vnímání Skotů je zrzavý muž nosící kilt.

3. Skotská literatura

Téměř všechna skotská díla jsou považována za regionální literaturu. V roce 1707 se Skotsko v rámci *Act of Union* stalo jedním z regionů Spojeného království. Sice získalo některé ekonomické výhody, ale hlavním problémem byla a je ztráta nezávislosti. Proto regionalismus prostupuje celou Skotskou prózou i poezií.

Jelikož se Skotsko po *Act of Union* stalo národem bez vlastního státu, je těžké definovat „skotstkost“. Spisovatel Iain Finlayson vyslovil myšlenku, že Skoti jsou sužováni vlastní minulostí. Skotstkost se můžeme pokusit definovat jako souhrn kvalit, který odděluje Skotsko od zbytku Spojeného království. (Bačík 2016)

3.1. Hlavní témata skotské literatury

3.1.1. Společenské třídy

„Skotstkost“ se v literatuře stereotypně identifikuje s nízkou nebo pracující společenskou třídou. Je to přirozená reakce na to, co bylo v Anglii znázorněno například univerzitním románem – tedy soustředěním se literárního světa na střední třídu a vyšší společenskou třídu. Ty byly v tradičním Skotsku vnímány jako poangličtěné, tudíž bylo nevhodné o nich psát. Důkazem může být například ještě román *A Disaffection* od Jamese Kelmana, kde je hlavní hrdina zhnusen tím, že patří do střední třídy. (Anténe 2010)

V poslední době dochází k jakémusi smíření a literatura se zabývá všemi tématy, které prostupují všechny společenské třídy. Návaznost na tradice je ale zřetelná i v moderní skotské próze a poezii – například popularita skotského nářečí a skotského hovorového jazyka či gaelštiny stále stoupá.

3.1.2. Existenční problémy

Jelikož je Skotsko národem bez státu, inklinuje, jak bylo zmíněno výše, k tomu, být v opozici vůči Británii. Všechny tyto aspekty můžeme pozorovat prostřednictvím bezcílnosti a životního stylu bez jakéhokoliv řádu u protagonistů skotské literatury. Životní a existenční krize jedinců jsou metaforou pro krizi identity Skotska. Identita Skotska zůstává problémovou oblastí i v dnešní době – neúspěšné referendum

o odtržení Skotska od Spojeného království či nemožnost nalezení smyslu života. (Gregorová 2015)

Spisovatel David Stephen připodobnil ve svém díle *The Last Wolf*, smrt posledního skotského vlka se ztrátou skotské samostatnosti. Omezenost skotského prostoru se zrcadlí dále i v životech literárních postav. Ty přežívají na přesně definovaném prostoru a žijí v tzv. začarovaném kruhu, ze kterého nemohou uniknout.

3.1.3. Genderové role

Skotská literatura se často zabývá rolí ženy ve skotské společnosti. Pokud se podíváme na roli ženy jako autorky, až do 20. století nebylo téměř možné vydávat knihy vlastním jménem. Na konzervativním literárním trhu by se autorky s největší pravděpodobností stejně neprosadily. Výjimkou první poloviny 19. století se stala Susan Edmonston Ferrier, jejíž příběhy byly ve své době oblíbené. Postupem času, ale upadaly do zapomnění. První žena v novodobé literární historii, které se povedlo prosadit, byla Willa Muirová, nicméně i tak zůstala po celý život ve stínu svého manžela, slavného básníka. Ženy tedy dlouhou dobu vydávaly díla anonymně nebo pod pseudonymy. Muž má (nejen) v literatuře privilegované postavení. Je to dáno historickým vývojem a konzervativním postojem, kdy muž je/byl považován za silnějšího a moudřejšího jedince než žena. V románech se tedy často setkáme s tzv. alfa samci, kteří mají násilnické sklony k ženám a chovají se silně homofobně. Genderová problematika je dodnes jedním z aktuálních témat. (Anténe 2010)

3.1.4. Jazyk, dialekt a nářečí

Skotsko a skotská literatura je plná protikladů – vrchoviny a roviny, migrace z a do Skotska, koexistence tří jazyků – anglického, skotského a gaelštiny.

Skotština v poslední době zažívá znovuzrození – vycházejí v ní literární texty, je aktivně učena. Stejně tak se oživuje skotská gaelština. Ve většině literárních textů se tedy setkáme se specifickým jazykem používaným jen na území Skotka. Díky unikátnímu používání specifických slovních obrátů, dialektu a slangu se skotská literatura obtížněji překládá do cizích jazyků a stává se, že jazykové prostředky, které byly použity v originálním textu, se překladem z díla vytratí. (Crickmar 2014)

3.1.5. Skotská gaelština

V prostředí Hebrid, kterým se bude práce nadále zabývat, se používá skotská gaelština - indoevropský jazyk, který se vyvinul z gaelštiny. Ta se na území Skotska dostala v pátém století po příchodu irského obyvatelstva. V současné době je považována za nejunikátnější původní skotský jazyk. Podle sčítání lidu ve Skotsku z roku 2011, gaelštinu používá a rozumí ji pouhé 1,1 % celé populace.

Gaelština je psaná latinkou a jedinou odlišností od ní jsou indikátory nad některými samohláskami (às). (History of Scottish Gaelic 2013-2017) Jelikož se skotská gaelština vyvíjela poměrně izolovaně, jazyk, ze kterého přebírala slova nejčastěji je angličtina. Tato slova jsou však díky gaelskému přepisu tak odlišná od originálu, že ho vůbec nepřipomínají.

Z latiny a řečtiny jsou převzata hlavně slova náboženské tematiky. Ze severštiny pak slova týkající se mořeplavby a rybolovu. (MacAulay 1992)

3.2. Literatura do 20. století

3.2.1. Doba vesnického románu

Až do 20. století byli hlavními představiteli skotské literatury sir Walter Scott a básník a sběratel skotské lidové slovesnosti Robert Burns. Oba spisovatelé svá díla zasadili do skotského prostředí. V návaznosti na skotský regionalismus Carl MacDougall napsal, že místo není skotskými autory chápáno pouze jako část pevniny a obyvateli, kteří na této pevnině žijí, ale zahrnuje i celé skotské dějiny a tradice s daným místem spojené. (MacDougal 2004). Robert Burns se zabýval zejména skotským venkovem a snažil se ho idealizovat, od čehož se jeho následovatelé snažili oprostit.¹¹

3.2.2. Psychologická literatura

Velice důležitými spisovateli jsou Robert Louis Stevenson a James Hogg, představitelé psychologické literatury. Při bližším pohledu můžeme nalézt spojitost mezi jejich díly a náboženskou otázkou. Skotské náboženství a vnímání je ovlivněno učením kalvinismu. Podle něj je každá lidská bytost již od narození hříšník – odehrává se v ní tedy boj mezi bohem a ďáblem. Rozdvojení osobnosti

¹¹ Např. Hugh MacDiarmid

v knize *Strange Case of Dr Jekyll a Mr Hyde* je nejznámějším dílem, ve kterém tento boj můžeme nalézt. Žádný člověk není a nemůže být jen dobrým. Tato novela nejenom, že čerpá v kalvinismu, ale objevuje se v ní i téma krize osobnosti.

3.3. Literatura od 20. století

3.3.1. Doba transformace

Na přelomu dvacátého století začal do skotské literatury rychle pronikat druhý směr – městský román. Jedna z hlavních příčin byla enormní a rychlá industrializace průmyslové Central Belt oblasti, táhnoucí se z Glasgow až do Edinburghu. Kromě skotské industrializace může za rozvoj městského románu i fakt, že se lidé začali koncentrovat zejména do geografických spádových oblastí průmyslových měst. V Glasgow a jeho přilehlém okolí žila na začátku 20. století téměř polovina skotského obyvatelstva. V důsledku stěhování se do těchto oblastí začíná mít spodní a dělnická třída problém s prostorem – ať už prostorem životním nebo prostorem geografickým.¹² Dalším problémem je zápasení s pracovním místem a pocitem nemajetnosti. Společně s těmito problémy začíná vzkvétat městská kriminální scéna, která se do skotské literatury promítla bohem detektivního žánru. (Anténe 2010)

Jak již bylo zmíněno, geografie a kartografie v minulosti rozdělily prostor na městský a na rurální a dlouhou dobu byla i jasně vnímána hranice mezi těmito, dalo by se říci, odlišnými světy, což je vlastně klíčové pro historii skotské literatury. Ta byla nejprve orientována zejména na venkovskou literaturu (viz R. Burns).

Venkovský román vykresluje rodné prostředí Skotů, představuje klid, nevinnost a jednoduchý život zatímco městský román je představitelem hluku, omezeného prostoru, komunikace, poznání a hlavně odcizení.

3.3.2. Městský román

Skotský městský román zůstává málo probádanou oblastí, kterou proslavili zejména Alasdair Gray, Irvine Welsh a James Kelman. Zvláštní kategorií městského románu je tzv. Glasgow novel a Edinburgh novel. Žádná jiná města nejsou ve skotské literatuře tak dominantní jako tato dvě. Glasgow novel je oproti Edinburgh novel

¹² Důkazem tohoto je *Trainspotting I.* Welshe – spodní třída se koncentruje na předměstí města, které je chudé a bezútěšné.

četnější a dal by se definovat jako román, který se odehrává buď zcela, nebo téměř jen v Glasgow (popř. ve fiktivním světě, ve které můžeme Glasgow rozpoznat). Glasgow novel čtenáři přibližuje způsob života v tomto velkoměstě. Do tohoto průmyslového města situoval své romány např. Alasdaira Greye. Jeho *Lanark* je podle Emy Jelínkové i jedním z nejvýznamnějších milníků v současné skotské literatuře. Grey nepokračuje v odkazu na idealizaci venkovského života, naopak v *Lanarkovi* je život v rurálním prostředí něco mnohem horšího než život ve městě.

Nejnámějším příkladem Edinburgh novel je Welshův *Trainspotting*, který se zabývá i dalším důležitým protikladem – rozdílem života v periférii města a v jeho centru¹³ a vypořádávání se jeho obyvatel s nedostatkem životního prostoru a s postrádáním životního smyslu. Opět se dostáváme k protikladu společenských vrstev – zejména dělnické a té střední. Členové dělnické třídy bojují se závislostmi a se zákonem. Problematika života v periferních oblastech průmyslových měst se začala řešit až v 90. letech 20. století, kdy došlo k podpoře sociálně slabých obyvatel skotským parlamentem. (Anténe 2010)

3.3.3. Lokace současné literatury

Mnoho románů vznikajících v posledních letech se neodehrává ve Skotsku. Děj je zasazen do jiné země, ale protagonisté jsou Skotové, romány ukazují skotské problémy a všechny vycházejí ze zkušenosti autora se Skotskem. Zde můžeme jmenovat Robina Jenkinse nebo právě Petera Maye.

Autoři posunuli prostředí románů na ostrovy obklopující Skotsko. V literatuře se tedy objevuje Orknejské souostroví, ostrov Skye nebo Vnější a Vnitřní Hebridy.

¹³ Periferie představuje Skotsko, centrum Anglii.

4. Skotský detektivní román

John Scaggs definoval detektivní žánr jako fikci, v jejímž středu stojí detektiv, který aplikuje metody vyšetřování na komplikovaný zločin. (Scraggs 2005)

Detektivní román je fenoménem již několik staletí. Pozornost kritiků však získal až ve druhé polovině 20. století, kdy krimi konečně začalo zajímat akademický svět. Důležitá byla zejména osmdesátá léta, kdy se zájem o kriminální žánr dostal na univerzitní půdu. Důvodem, proč byl tento žánr tak dlouho opomíjen je fakt, že spadá do kategorie tzv. „nízké literatury“ - ta bývá označována za okrajovou část literatury nevalné hodnoty. (Crikmark 2014)

Slovo detektiv se do anglického jazyka dostalo v na začátku 19. století z latinského *detegere* – odkrýt. Běžně se však začalo používat až ke konci století, kdy již byli jako detektivové označeni někteří členové Metropolitní policie.

Detektivní příběhy nebyly zpočátku rozsáhlé, rozsahem odpovídaly spíše povídkám s kriminální zápletkou. Až postupně dosáhly románové délky. (Humpherys 2017)

V posledních letech bychom marně hledali literární žánr, který by se ve Skotsku rozvíjel rychleji než právě krimi. Průkopníkem skotského detektivního románu je William McIlvanney, který se oprostil od vlivů tradičního anglického krimi (Zlatý věk Agathy Christie) a inspiroval se americkým krimi. Na McIlvanneyho navázal spisovatel Ian Rankin s detektivními příběhy, kde hlavním hrdinou je pijan inspektor Rebus. (Anténe 2010) Společně s McIlvanneyem a Rankinem se do skotské literatury zařadil nový pojem – *Tartan Noir* – krimi, které vychází ze skotských tradic, problémů a existenčních otázek, ale inspiraci hledá i v literatuře zahraniční, především té americké. Detektivní romány mají mnohem temnější a dusivější atmosféru a ani nejkladnější postava není úplně nevinná. Hlavní protagonisté se spíše než za hrdinu dají považovat za anti-hrdinu a většinou procházejí již tolikrát zmiňovanou osobní krizí. Odmítají se plně zapojit do společnosti a preferují osamělý, mnohdy podivínský život. (Skjonhaug 2009) Podle Gifforda (2002) je důležitým tématem i městská korupce, která zdůrazňuje industriální úpadek a postimperiální izolaci.

Termín *Tartan Noir* byl poprvé použit americkým spisovatelem Jamesem Ellroyem, který se snažil popsat specifika kriminálního románu Iana Rankina. Nyní tento termín spíše než literární díla označuje skupinu skotských autorů, kteří se v kriminální literatuře zabývají podobnou sociální problematikou. Znovu by se dalo říci, že se díla zabývají „skotskostí“.

Většina z detektivních příběhů řadící se k *Tartan Noir* se odehrává v Glasgow nebo v Edinburghu (Ian Rankin). Právě sociální problémy života v těchto dvou městech neodmyslitelně patří k tomuto druhu detektivního žánru. Popis života detektiva, balancujícího na hraně společnosti, bývá často celou paralelní dějovou linií samotného vyšetřování zločinu.

V momentě, kdy nejen McIlvanney dokázal, že je kvalitní spisovatel jak klasických románů z „vysoké literatury“, tak kriminálních příběhů, se začal v literárním světě rozdíl mezi nízkou a vysokou literaturou pomalu ztenčovat. Série *Laidlow* byla kritiky přijata kladně a je ceněna za brilantní vyprávění, kdy se zločin stává metaforou pro lidskou společnost.

Jelikož je však momentální literární trh přesycen detektivním žánrem, kterému v současnosti kralují hlavně severské země, je jisté, že ne všechny krimi se dají považovat za kvalitní.

5. Peter May

Peter May se narodil 20 prosince 1951 ve skotském Glasgow. Již od útlého dětství byl May silně ovlivňován rodiči – otec učitel a matka vášnivá čtenářka – ho naučili číst a psát, když mu byly pouhé čtyři roky. Ve čtyřech letech také napsal svojí první knihu s názvem *The Little Elf*. Od dětství měl jasno ve svém budoucím povolání - chtěl být profesionálním spisovatelem. (May, Ten Things You Didn't Know About Peter May 2016)

Po škole se tedy rozhodl stát se žurnalistou, aby se mohl přiblížit vysněné kariéře literárního autora. Ve 21 letech vyhrál *Scottish Young Journalist of the Year Award*. V té době dostal radu, ať píše pouze o věcech, které skutečně zná. Jedině tak prý může být jeho psaní úspěšné.

Ve 26 letech vydal první knihu, která ho zavedla do světa scenáristiky. Téměř 20 let byl hlavním scénáristou seriálů pro BBC a ITV. Mezitím se přestěhoval ze Skotska do Francie, kde žije doposud. (Peter May - Bio, 2008)

Přelomovým rokem se pro Maye stal rok 2000, kdy se rozhodl vrátit ke psaní románů. Začal psát thrillery z čínského prostředí. Jelikož měl stále na mysli radu, aby psal jen o tom, co skutečně zažil a dobře zná, odjel do Číny. Měsíce sbíral podklady pro knihu, seznámil se s místními policisty a studoval metody, které používají čínští kriminalisté a patologové při vyšetřování vražd. Poté, co romány vyšly, popisovaly prostředí tak přesně, že byl Peter May prohlášen čestným členem *The Chinese Crime Writers' Association*. Je tak jediným žijícím Západoevropanem, kterému se této pocty dostalo. (Full Biographical Details)

Následovala série *The Enzo Files*, která se odehrává v Mayově „adoptivní vlasti“ Francii. Knihám opět předcházela podrobná výzkum míst, kde se romány odehrávají, hodiny studia postupů francouzských kriminalistů a koronerů, zapojení se do procesu výroby vína nebo třeba 3 dny strávené stínováním šéfkuchaře v restauraci oceněné Michelinovými hvězdami. (Peter May - Bio, 2008)

Měl však neustále nutkání napsat román o své vlasti. Napsal tedy *The Lewis Trilogy*, díky které se celosvětově proslavil jako spisovatel detektivních románů.

Paralelně se psaním *The Lewis Trilogy* pokračoval v práci na *The Enzo Files*. Když ukončil oba projekty, jak Hebridskou trilogii, tak *The Enzo Files*, odehrávající se ve Francii, do prostředí rodného Skotska se literárně opět vrátil romány *Entry Island* nebo *Coffin Road*. (Peter May - Bio, 2008)

Zkušenosti, které získal jako scénárista, využívá dodnes. Ve scénaristice má jedna osoba na starosti psaní děje a druhá osoba vyhledává, popisuje a usazuje děj do nejvhodnějšího prostředí. Při práci pro BBC měl May možnost vyzkoušet si obojí, proto integraci těchto dvou složek bere jako samozřejmost. Prostor každé scény si při psaní nejprve představí a následně prostředí až s fotografickou přesností přenesou na papír. Své knihy přirovnává ke scénáři, kdy se zaměřuje nejen na děj a repliky postav, ale i na detailní, film připomínající, popis místa, kde se jednotlivé části příběhu odehrávají.

Proto je v kriminálních příbězích tohoto autora zřejmé, že jejich primární cíl není jen vylíčit detektivní příběh, ale naopak přiblížit čtenáři tradice, charakter lidí či zachytit lokaci. Mayovo detailní zaměření na správnost každé drobnosti podporuje i fakt, že současný detektivní román není jen jednoduchým převyprávěním kriminálního vyšetřování - to je důvodem, proč se o tento žánr začali zajímat literární kritici.

Pokud bychom Maye chtěli zařadit do současné skotské literatury, řadil by se mezi autory, kteří žijí jinde než na území Skotska, ale i přesto se ke své vlasti v literární tvorbě vrací¹⁴. Pocit patriotismu vede tyto autory pravděpodobně zpátky „ke kořenům“, tedy ke Skotsku. Jak již bylo zmíněno, Mayův patriotismus můžeme pozorovat v potřebě napsat o své zkušenosti s drsným životem na severozápadě ostrova Velké Británie. Tato zkušenost nakonec vedla k napsání série detektivních příběhů odehrávajících se na Hebridách či v blízkém okolí.

¹⁴ Hlavní hrdina pentalogie *The Enzo Files* situované do Francie, je Skot Enzo Macleod.

6. The Lewis Trilogy

Trilogie, která Maye vynesla mezi elitu současných spisovatelů detektivních románů. Hlavní postavou knih *The Blackhouse*, *The Lewis Man* a *The Chess Men* je policejní detektiv ve středních letech Finlay Macleod. Ačkoliv je *The Lewis Trilogy* řazena mezi detektivní žánr, je detektivní zápletka každého románu v mnoha částech upozaděna a retardována popisem života hlavního hrdiny a kontrastována s divokou a nespoutanou přírodou Vnějších Hebrid.

6.1. Peter May a Hebridy

Peter May se sice narodil ve Skotsku, ale první zkušenost s životem na souostroví Vnější Hebridy získal až v 90. letech 20. století. Na Vnějších Hebridách strávil téměř 25 měsíců, když pracoval jako producent a scénárista seriálu *Machair*, který se zde natáčel. Žil v hlavním městě Stornaway a kvůli natáčení cestoval napříč celým ostrovem. (May 2016)

*Machair*¹⁵ byl první seriál, zcela natočený ve skotské gaelštině – jazykem lidí, žijících na Vnějších Hebridách – a který byl zároveň vysílán dlouhodobě (i přesto, že byl seriál dotočen v roce 1998, BBC stále vysílá jeho reprízy.). Scénář seriálu byl napsán v angličtině a následně přeložen do skotské gaelštiny. Při vysílání byly do seriálu vloženy anglické titulky, jelikož skotské gaelštině rozumí ve Spojeném království naprosté minimum obyvatel. Již při natáčení *Machairu* je zřetelně vidět důraz na dodržování regionálních tradic. Dlouhou dobu bylo zakázáno používat skotskou gaelštinu ve veřejných institucích. Poté, však došlo ke znovuoživení jazyka. Zbývalo však málo lidí, kteří byli schopni jazyku porozumět a plynule ho užívat, což mohlo způsobit úplné zaniknutí skotské gaelštiny. Na tento podnět začaly vznikat školy, ve kterých probíhá výuka pouze v tomto tradičním jazyce obyvatel severozápadní části Skotska a na univerzitách v Glasgow a Edinburghu vznikly katedry skotské gaelštiny. Téma národního jazyka je tedy aktuální tématikou nejen v literatuře, ale i v oblastech televizní zábavy.

¹⁵ Geografický pojem Machair se často objevuje v celé trilogii. V překladu ze skotské gaelštiny znamená: *rozsáhlou úrodnou planinu, která je položena v nízké nadmořské výšce.*

S překladem scénáře seriálu do gaelštiny pomáhal například současný skotský spisovatel Iain Finlay Macleod. (BBC 2017)Není náhodou, že hlavní postava *The Lewis Trilogy* se jmenuje stejně jako skotský spisovatel.

“Iain Finlay Macleod worked for me as a script editor in the 1990s when I was producing the Gaelic TV drama serial, "Machair". Iain grew up in the village of Adabroc in Ness, on the Isle of Lewis, which I used as the basis for the fictitious village of Crobost in "The Blackhouse". Iain and I were great friends, and I borrowed and adapted some of his stories of childhood for the book, as well as stealing his name for my main character.” (May 2017)

Natáčení seriálu a pobyt na Hebridách Petera Maye ovlivnil natolik, že se rozhodl do této oblasti situovat své další romány. Během natáčení *Machairu* nasbíral spoustu materiálu, které však nikdy neměl možnost použít. Zde se opět dostáváme ke zkušenosti prostoru. Zkušenost, kterou si May odvezl z Hebrid zpátky do Francie, byla tak silná, že ji musel přenést do knih *The Lewis Trilogy*. Ať to byly vzpomínky Iaina Finlaya Macleoda, život lovců guga nebo jeho osobní setkání se životem a přírodními podmínkami ostrova. Vjemy, které získal prostřednictvím poznání krajiny, musely být i po vydání trilogie nevyčerpané. O několik let později totiž zasadil do prostředí Harrisu další detektivní román *The Coffin Road* (2017).

6.2. Vydání románu *The Blackhouse*

Po dopsání *The Blackhouse* Peter May, toho času již žijící ve Francii, nabídl rukopis k vydání všem velkým vydavatelstvím a nakladatelstvím ve Velké Británii.

Britská nakladatelství vydat knihu odmítla se slovy: „*We already have the Scottish series*“, „*Will not reach a wide enough audience*“, „*Unconvinced*“ atd. V té době byla již velice populární detektivní série Iana Rankina a žánr *Tartan Noir* oslovoval velký počet čtenářů. Otázkou zůstává, zda, když vezmeme v úvahu problematické vztahy mezi Británií a Skotskem, nebyl důvod odmítnutí jiný než literární. Mayův newyorský agent po sérii odmítnutí chtěl, aby autor celou knihu přepsal. May však odmítl se slovy, že *The Blackhouse* je nejlepší román, který kdy napsal. Román tedy nebyl doporučen ani pro vydání v USA. May nakonec tiskopis odložil a rozepsal další část *The Enzo Files*. (May, Peter May - Thriller Writer Youtube Channel 2010)

Po nějaké době, při jedné ze schůzek s francouzskou agentkou, se autor o knize zmínil v reakci na to, že by měl napsat dokonalou knihu, která momentálně na francouzském trhu chybí. Agentka chtěla tiskopis obratem zaslat. Po šesti týdnech Mayovi nabídla, že knihu vydají ve francouzštině.

Ihned po vydání začali francouzští kritici knihu oslavovat. Například deník L'Humanité napsal:

"A thriller with an intensity that never slackens, chilling and igneous at the same time, like the great country that serves as its setting. A masterpiece indeed." (L'Humanité)

Celosvětový průlom román z prostředí drsných Hebrid zaznamenal na knižním veletrhu v Německu – *The Frankfurt Book Fair*. Během veletrhu byla prodána práva na vydání do Itálie, Řecka, Německa, Španělska, Ruska a nakonec i do Británie. Práva pro vydání v Británii koupilo malé, tehdy začínající vydavatelství *Quercus*.¹⁶ (May, Peter May - Thriller Writer Youtube Channel 2010)

¹⁶ V té době vydavatelství vydalo překlad Larssonovy trilogie Milenium.

Vydavatelství Quercus bylo stále nespokojené. Tentokrát však po Mayovi chtěli něco úplně jiného – aby napsal další dva díly a vytvořil tak jedinečnou trilogii z Hebrid. Ironií i tak zůstává, že román *The Blackhouse*, celý zasazen do skotského prostředí, obsahující historický skotský jazyk, vyšel nejprve ve Francii a navíc ve francouzském překladu.

Po knižním úspěchu byl *The Blackhouse* uveden v rádiu BBC jako hra na pokračování. Scénář této verze upravil May a samotnou inscenaci režíroval Iain Finlay Macleod. Osoba, jež byla předlohou knižního Fina Macleoda. (*The Blackhouse*)

6.3. Vnější Hebridy

Celá trilogie je, jak již bylo několikrát zmíněno, situována do oblasti Hebrid, konkrétně na souostroví Vnější Hebridy katastrálně spadající pod Skotsko. Na rozdíl od Vnitřních Hebrid, od kterých jsou Vnější Hebridy odděleny úžinami Minch, The Little Minch a Hebridským mořem, leží dál od pevniny.

Krajina je jednou z důležitých dějových linií v každé knize z Mayovy trilogie, zároveň je i obrazem stavu mysli hlavní postavy, a proto je třeba nejprve tento prostor pro lepší porozumění literárního prostředí geograficky definovat.

Souostroví ležící na severozápadě Skotska je tvořeno patnácti trvale osídlenými ostrovy s celkovou populací okolo 28 000 obyvatel a více než stem ostrovů, které jsou neobydlené. V oblasti Vnějších Hebrid žije pouze 9 obyvatel na km², což souostroví řadí mezi jednoznačně nejméně osídlené oblasti Skotska. Téměř všechny ostrovy mají skalní podloží a byly formovány metamorfovanými horninami, jakými jsou různé druhy rul. (Armit 1996)

Z geomorfologického hlediska je to jedna z nejstarších prvohorních oblastí světa. Můžeme zde najít přeměněné horniny, jež kdysi tvořily pevninskou platformu s názvem Eria. Tvořeny jsou zejména lewisskou rulou, jen v okolí Stornoway je podloží pískovcové. Postupné zvětrávání způsobilo, že se půda na rulovém podloží stala kyselou a tedy kompletně nevhodnou pro zemědělství. To dalo základ pro vznik zdejších mokřadů a bažin. Jediné místo, které je na velkých ostrovech vhodné pro obdělávání, je v okolí hlavního města, kde je půda na pískovcovém

podloží méně kyselá. (Armit 1996) Může to být jeden z důvodů, proč byla tato oblast historicky osídlena jako první. Toto území se nazývá Machair a táhne se kolem severozápadního pobřeží.

Během kaledonského vrásnění zde došlo k další změně povrchu. Tato oblast tvořila celek jednoho pohorí společně se zbytkem britských ostrovů. Poté, co došlo k poklesu pevniny a následnému zatopení mořem, se Hebridy oddělily od zbytku pevniny.

Největší ostrov Vnějších Hebrid je Lewis a Harris. Záměrně je slovo ostrov použito v jednotném čísle, jelikož Lewis a Harris dohromady tvoří jeden celek. Na severu je však ostrov pojmenován Lewis, na jihu Harris. (Introducing Outer Hebrides 2017)

Jih Vnějších Hebrid je ovlivňován golfským proudem, který znatelně otepluje tuto část ostrova. Počasí je obecně teplejší než ve zbytku Skotska, ale vzhledem k tomu, že je ostrov situován k otevřenému moři, je denní počasí velmi proměnlivé. Není žádnou výjimkou, že i když se přes den drží teploty okolo 20 stupňů, v noci klesají pod 5 stupňů. Sever je oproti jihu nehostinnější a chladnější. Průměrně zde prší 20 dní v měsíci. Nejsušším měsícem je květen, kdy v průměru prší pouhých 17 dní. Naopak nejvlhčí je prosinec, ve kterém prší 25 dní. Další nedílnou součástí, která ovlivňuje podnebí Hebrid je vítr. (What's the weather like)

Klíčovým faktorem této oblasti je vodní doprava. Pro přejezd mezi jednotlivými ostrovy a mezi ostrovy a skotskou pevninou jsou používány trajekty. Vodní doprava také po staletí hrála dominantní roli v obživě obyvatel Vnějších Hebrid. Většina mužů každý den vyplouvala na rozbouřené moře za rybolovem. (Introducing Outer Hebrides 2017)

Moře obklopující Vnější Hebridy se řadí k velmi neklidným vodám a než byla vynalezena moderní navigace, mnoho lodí ztroskotalo poté, co ztratilo správný kurz a najelo na útes. Autor se během prvních stran *The Backhouse* o zrádnosti moře zmiňuje:

The sea gave us plenty. It also took plenty. There was barely a month went by when we didn't hear of some poor soul

drowning. A fishing accident. Someone in bathing and dragged out by the undertow. Someone falling from the cliffs. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 36)

Sílu moře demonstruje i při popisu zálivu Ness a tímto textem dává čtenáři prostor k vizuální i audiální představivosti, jak dopadl pokus o vybudování hrází a vlnolamů, které měly zbrzdit silné nápory vln při přílivu.

Man had enhanced nature by building a breakwater and harbour wall. At one time trawlers and fishing boats had plied their trade in and out of the harbour. But nature had struck back, smashing down the breakwater at one end, where great chunks of semi-submerged rock and concrete had fought and failed to stand firm against the irresistible assault of the sea. The harbour was all but deserted no. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 101)

Krajina tedy musí být v určité symbióze s životem lidí na Vnějších Hebridách. Je to něco, díky čemuž nestrádají hlady, zároveň však musí přijmout skutečnost, že krajina nejenom dává, ale i bere. Obyvatelé se mohou přizpůsobit životu v tomto prostředí, musí se však nejprve smířit s tím, že není možnost krajinu měnit, musí se akceptovat ve své drsné podobě. To platí jak pro fiktivní svět Petera Maye, tak pro reálný život odehrávající se na Hebridách.

Nedílnou součástí společenského života na souostroví je náboženství. Severní ostrovy jsou protestantské, jižní katolické. Jelikož bylo Skotsko povinně obráceno na protestantskou víru, tradice katolictví i tak přetrvávala. Opět se dostáváme k existujícímu protikladu, který je každodenní součástí Skotů. Na Lewisu a Harrisu se dodnes striktně dodržuje nedělní klid. Jsou zavřeny všechny obchody, restaurace a některé hotely či ubytovny v neděli dokonce i odmítají ubytovat nové hosty. (Introducing Outer Hebrides 2017)

In Fin's day the whole island shut down on a Sunday. It was impossible to eat out, or go for a drink, or buy cigarettes or petrol. He could remember tourists wandering the streets on the Sabbath, thirsty and hungry and unable to leave until

the first ferry on Monday. [...] 'Do they still chain up the swings?' Fin remembered the sad sight of children's swings chained and padlocked on the Sabbath. 'No, they stopped that a few years ago.' Gunn chuckled. (May 2011, The Blackhouse: s. 66)

Odlíšné je i vnímání plynutí času mezi ostrovy a samotným Skotskem a zbytkem Evropy. Plynutí času na Hebridách by se dalo označit za mnohem pomalejší. Lidé jsou více limitováni přírodními podmínkami, tudíž ani není možné na některé pracovní úkony pospíchat.

„A professor of Spanish and a professor of Gaelic met at a conference and began discussing the relative merits of their respective languages. 'Tell me, ' said the Spanish professor, 'do you have a Gaelic equivalent for the Spanish phrase mañana, mañana?' The Hebridean professor thought for a while, then replied, 'No, I do not think that we have in the Gaelic a word that conveys such a pressing sense of urgency'. (Introducing Outer Hebrides, 2017)

6.4. Lewis

Lewis je největším a nejvíce osídleným ostrovem Vnějších Hebrid. Nachází se zde také centrum celého souostroví – město Stornoway. Stornoway je zároveň i hlavní město Lewisu a je dopravním centrem pro leteckou, autobusovou a vodní dopravu. Většina měst a vesnic se nachází na východním pobřeží Lewisu v okolí hlavního města. Vnitrozemí ostrova je typické četnými vřesovišti, kde se dodnes těží rašelina. Ta již po staletí představuje pro obyvatele Hebrid důležitý zdroj paliva. (Scotland Info Guide)

Sever ostrova je plochý, vyznačuje se dlouhými bílými plážemi, odhaleným pobřežím, vřesovišti, zatímco jižní část Lewisu je hornatá, skalní výběžky jsou ostře řezané a pobřeží je lemováno vysokými útesy, které strmě padají do moře. (Scotland Info Guide)

Ostrov, jako ostatně i celý zbytek Vnějších Hebrid, je téměř bezlesý. Lesy a lesní porost se rozkládá jen na hůře přístupných místech, zbytek plochy území je úplně

odlesněn. Zapříčinily to přírodní podmínky (silné nárazové větry) a člověk. Historicky byl porost ostrova žďářen, aby mohl být nahrazen zemědělskou půdou, zástavbou či plochou pro pastvu dobytka. (Novák, L 2002)

*At Cross, Fin saw that the tree which had once grown tall
in the shelter of the Cross Inn had been cut down. A landmark
gone. The only tree on the west coast. The village seemed
naked without it. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 101)*

Na západním pobřeží Lewisu jsou dochovány řady a kruhy postavených kamenů, kterým se říká „Hebridský Stonehenge“. Jsou důkazem toho, že bylo souostroví osídleno již před více než tisíci lety. (Scotland Info Guide)

6.5. Hebridy očima čtenářů Mayových děl

V teoretické části bylo zmíněno, že je nutné rozlišit mezi fiktivním literárním světem a tím skutečným. Mayovy popisy krajiny v *The Lewis Trilogy* vytváří iluzi skutečného prostoru tak věrohodně, že se každoročně vydá po stopách jeho románů velké množství fanoušků. I přes věrohodnost popisu je nutné si uvědomit, že literární dílo jako celek je smyšlené, tudíž v reálném životě není možné hledat předlohy fiktivních míst.

I přes tento fakt, je ostrov nadále vyhledáván čtenáři, kteří se chtějí na vlastní oči podívat na místa, která znají z Mayových románů.

May má napříč Lewisem, Harrisem, Jižním a Severním Uistem svoji vlastní turistickou trasu – tzv. *Peter May trail*. *The Lewis Trilogy* turisticky tuto oblast zpopularizovala a možnost jít po stopách románu každoročně přiláká množství turistů. Vnější Hebridy jsou chudým krajem, tudíž je popularizace regionu po finanční stránce místních obyvatel výhodná – a tak vznikly průvodce, které zmapovaly nejvýznamnější místa, a čtenáři se díky nim můžou podívat na dům, kde by postava Finn vyrůstala, či se napít v baru, do kterého May zasadil rvačku v knize *The Blackhouse*.

Někteří z místních se začali živit tím, že provázejí fanoušky detektivek po místech, které Maye inspirovaly. Průvodce vyjde na 10£ na hodinu. (Visit Outer Hebrides)

May se sice mohl inspirovat některými lokacemi a podle nich vystavět omezený literární prostor, ale ani tak nebudou lokace nikdy reálně spjaty s fiktivní postavou detektiva Macleoda. Jediný Macleod, se kterým můžou být reální místa propojena, je skutečný člověk, jehož jméno a některé vzpomínky si May do knihy vypůjčil.

7. The Blackhouse

Děj začíná ve skotském Edinburghu. Policejní vyšetřovatel Fin Macleod dostává od nadřízeného příkazem jet vyšetřit vraždu na ostrov Lewis, jelikož se nápadně podobá té, kterou Fin momentálně vyšetřuje v Edinburghu. Důvodem, proč Fin odjíždí na Lewis, je jeho schopnost domluvit se skotskou gaelštinou. Tou nemluví z policejního sboru v Edinburghu nikdo. Macleod přímo z hebridského ostrova pochází, je tedy předem seznámen s prostředím vyšetřování.

Vrací se do svého rodného města Crobost a začíná vyšetřovat vraždu, kdy obětí je jeho bývalý spolužák ze školy. Potkává dávné zapomenuté přátele, bývalou lásku a mezitím vzpomíná, jaký byl jeho život před tím, než z ostrova utekl do Glasgow a odtud do Edinburghu.

V knize se nachází tři dějové linie. První linie je věnována vzpomínkám. Hlavní hrdina popisuje své dětství a dospívání, které na Lewisu prožil. Od první třídy základní školy, první lásku s Marsali, úmrtí rodičů, zkušenost s lovením guga až po úprk z Hebrid.

Druhá dějová linie je věnována současnému životu Macleoda. Prožívá osobní i manželskou krizi. V Edinburghu při autonehodě přišel o dítě, a tak je vyšetřování vraždy na Lewisu svým způsobem útěk od života, který vede v Edinburghu.

Poslední část je věnována samotnému vyšetřování vraždy. To má oproti ostatním částem v knize nejmenší prostor, ale zároveň všechny části spojuje dohromady.

Samotná postava Macleoda je prototyp sebestředného antihrdiny. Děj je zaměřen téměř jen na hlavní postavu - Fina. Všechny jeho životní zkušenosti a prožitky se mohou čtenáři jevit jako nedůvěryhodné. Navíc je typickým představitelem detektiva z románů *Tartan Noir* – preferuje izolaci od kontaktu s okolním světem, má problém s alkoholem a chováním představuje typického nesympatického hrdinu.

Velký prostor v příběhu má popis prostředí. Zde May promítnul své zážitky, které získal během natáčení Machairu. Prostředí není pouze kulisou příběhu, ale May propojuje stav krajiny s psychickým stavem hrdiny. V popisu fiktivního literárního světa propojil techniky využívající se ve světě scenáristiky. Hned na začátku staví

do kontrastu Edinburgh a Lewis. Edinburgh pokaždé spojuje se slunečními paprsky a Lewis s potmělou oblohou, deštěm a větrem. Pochmurný popis prostředí Lewisu je nejprve umocněn odporem, který k němu chová hlavní protagonista knihy. V první kapitole je počasí v Edinburghu popsáno čtyřikrát a pokaždé zahrnuje světlo, teplo a slunce.

It was late, sultry warm in a way that it only ever gets at festival time. [...]By the time he reached Princes Street the cloud had broken, and sunlight swept in waves across the green expanse of the gardens below the castle.[...] Sunshine slanted across the sheer green slope rising to the cliffs that dominated the skyline above the city's 'A' division police headquarters.[...] The sunshine sloping through the living-room window seemed to reproach them for their unhappiness.(May 2011, The Blackhouse ebook: s. 23)

Zároveň je zřejmé, že slunné počasí kontrastuje s tím, jak se Macleod cítí – je nešťastný, že přišel o syna, a přijde mu, že se edinburské podnebí přímo vysmívá jeho životní tragédii. Z toho důvodu je mu nehostinné podnebí Hebrid mnohem bližší. Více se přibližuje pocitům, které Macleoda v dané chvíli tíží.

S Lewisem se čtenář poprvé setká, když Macleod přilétá na ostrov, prostředí se radikálně proměňuje.

[...] aircraft shuddered in the wind as it tilted to circle Loch a Tuath in preparation for landing on the short, windswept runway at Stornoway airport. As they emerged from thick, low cloud, Fin looked down at a slate-grey sea breaking white over the fingers of black rock that reached out from the Eye Peninsula.[...] Centuries of peat cutting had left their distinctive scarring on the endless acres of otherwise featureless bogland. The water in the bay below looked cold, ridged by the wind that blew uninterrupted across it. Fin had forgotten about the wind, that tireless assault blowing

in across three thousand miles of Atlantic. Beyond the shelter of Stornoway harbour there was barely a tree on the island. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 32)

7.1. Fiktivní svět literárního díla vs reálný geografický prostor

Pomyslným centrem *The Lewis Trilogy* je městečko Crobost rozkládající se na Lewisu. Na mapě bychom ho však nenašli. Peter May vytvořil fiktivní Crobost spojením vesnic Adabrock a Skigersta. Vesnice jsou od sebe vzdáleny něco málo přes jednu míli a geograficky přesně odpovídají Crobostu a jeho nejbližšímu okolí. May sám při rozhovoru potvrdil, že hlavní zdroj pro vytvoření Crobostu je vesnice Adabrock. Domky v této oblasti jsou postaveny na hřebenu hory, která se tyčí nad pláží v oblasti Port of Ness. Přesně do Port of Ness byla situována i vražda z *The Blackhouse*. (Visit Outer Hebrides)

Většina z míst, která May v románech zmiňuje, byla inspirována místy na Hebridách se skutečně nacházejících. Ovšem reálná vzdálenost mezi jednotlivými body je silně geograficky pokřivena a upravena. Například škola, ve které se Fin seznámil s Marsali, je též inspirována skutečným místem. Její skutečný název je *Lionel Primary & Secondary School* a nachází se v Port of Ness.

Crobost School sat in a hollow below the village, facing north towards the Port of Ness, in the shadow of the church that dominated the village skyline on the hill above. The school was surrounded by open grazing, and in the distance you could just see the tower of the lighthouse at the Butt. On some days you could see all the way across the Minch to the mainland, the faintest outline of the mountains visible on the distant horizon. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 39)

Dnes v ní například sídlí spolek zaměřený na ochranu a studium skotské gaelštiny, ve kterém jsou zapojeny děti napříč ročníky. (Hebrides Today 2010)

7.2. Sula Sgeir – ostrov a skála v reálném geografickém prostoru

Sula Sgeir je malý neobydlený skotský ostrov v severním Atlantiku. Jeho název tvoří dvě slova ve skotské gaelštině: sula – terej a sgeir – skála. (Lighthouses

of Scotland: Western Isles 2006). Do českého jazyka by se tedy dal název ostrova přeložit jako skála terejů. Tento nehostinný ostrov je tvořen rulou a je již po staletí modelován mořem, které ho obklopuje. Rula, která byla po staletí formována větrem a vodou je dnes na mnoha místech ostrá natolik, že snadno prořízne i podrážku boty. Reliéf ostrova je rozbrázděn četnými jeskyněmi, které vznikly geomorfologickou činností mořské vody, a to vlněním a slapovými silami. Tyto jeskyně jsou dostupné jen v době odlivu. V době přílivu jsou celé zatopené vodou, proto se nedoporučuje pobývat na ostrově bez průvodce, který tuto oblast zná a ví, jak se během dne mění mořské proudy. (The Guga Hunters of Ness: creating the programme 2011)

An Sgeir, they called it. Simply, The Rock. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 108)

An Sgeir was barely half a mile long, its vertebral column little more than a hundred yards across. There was no soil here, no grassy banks or level land, no beaches. Just shit-covered rock rising straight out of the sea. I could hardly have imagined anything more inhospitable. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 350)

Ostrov je sice neobydlený, ale v jeho centrální části se nacházejí ruiny kamenné modlitebny, kterou podle pověstí obývala sestra svatého Ronana. Ostrov byl pravděpodobně před více než dvěma sty lety domovem mnichů, kteří na něm vystavěli mnišské cely. Cely byly lovci guga v minulosti přestavěny na *blackhouse*. Ten je postaven v centrální části ostrova, která je jako jediná plošší a vhodná pro stavbu jakéhokoliv obydlí. Dnes již spíše ruiny *blackhouse* slouží každoročně jako útočiště pro lovce guga. Při každém lovu se však stavba musí trochu opravit, aby mohla sloužit jako bezpečná noclehárna. (The Guga hunt 2016)

There we saw for the first time, crouched among the rocks and the boulders, the remains of an old blackhouse, built more than two centuries before, and maintained each year by the guga hunters to provide their shelter. It comprised just four walls, and the sun- and salt-bleached struts of a non-

existent roof. I could not believe that this was to be our home for the next two weeks.(May 2011, The Blackhouse ebook: s. 354)

Od Lewisu je Suga Sgeir vzdálený asi 70 km a důležitý pro obyvatele žijící na Lewisu, v okolí okolo zálivu Ness se stal známý díky tomu, že na něm každoročně hnízdí více jak 5 tisíc párů terejů bílých. (The Guga Hunters of Ness: creating the programme 2011)

This was one of the world's most important surviving gannet colonies, and these extraordinary birds returned in ever-increasing numbers year after year to lay their eggs and raise their chicks in this forbidding place. And that in spite of the annual harvest by the men of Crobost, and the two thousand chicks we were about to take from their nests this year again. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 349)

Již více než 500 let se v srpnu na Sula Sgeir vydává přibližně 10 mužů z Ness, aby pochytili a přivezli zpátky na Lewis vzácnou pochoutku. Nasolená a usušená mláďata terejů. Jejich název ve skotské gaelštině je jednoduchý – guga.

Guga was the Gaelic word for a young gannet, a bird that the men of Crobost harvested during a two-week trip every August to a rock fifty miles north-north-east of the tip of Lewis. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 106)

7.3. Tradice lovců guga

V této části příběhu se z detektivního románu stává literatura faktu. May popisuje lovení s dokumentární přesností. Lov guga je jednou z nejstarších skotských tradic. Popis literárního fiktivního prostředí se na omezený čas přesouvá k reálnému popisu prostoru. Proto se tato část práce bude věnovat kombinaci reálného popisu a Mayova literárního prostoru.

První písemná zmínka o lovu guga pochází z roku 1549, nicméně počátek této tradice je pravděpodobně mnohem starší. Guga nejprve sloužila jako hlavní zdroj potravy obyvatel Lewisu v zimním období, kdy bylo velice obtížné dostat se k jiné

potravě. Mnoho ochránců přírody dnes tuto tradici napadá, jelikož podle nich již pozbyla smysl. Poukazují na to, že jídla je nyní i v zimě dostatek a ze sbírání mlád'at se stal byznys - guga je ve skutečnosti delikatesa, za kterou se platí okolo 16 liber za kus. Maso mladých terejů cizinci mohou ochutnat pouze v případě, že si ho předem u lovců zamluví. (Islanders call for increased quota for the guga hunters 2015)

Obecně je statisticky dokázané, že populace Vnějších Hebrid stárne a průměrný věk farmářů je 70 let, mladí odcházejí ze souostroví do skotských velkoměst. Především za prací a za komfortnějším životem. Tradice lovení guga však nutí mladší ročníky zůstat na ostrově. Možnost zúčastnit se lovu je brána jako pocta a postavení lovce v Nessské společnosti je vysoké. (The Guga Hunters of Ness: creating the programme 2011)

Sula Sgeir je ptačí přírodní rezervací, tedy místem, kde by za normálních okolností byl lov nebo odchyt jakéhokoliv ptáka vysoce pokutován. Lovci guga mají však výjimku garantovanou státem a (stále i) Evropskou unií. Jelikož lov patří k jedné z mála dosud dodržovaných tradic na Lewisu, mají povoleno každoročně sesbírat a zabít 2000 mladých terejů. (The Guga Hunters of Ness: creating the programme 2011)

Originally, the trip was made out of necessity, to feed the villagers back home. Nowadays the guga was a delicacy, in great demand all over the island. But the catch was limited by Act of Parliament to only two thousand, a special dispensation written into the Protection of Birds Act, passed in the House of Commons in London in 1954. And so it was only by good luck, or good connections, that a family would get a taste of the guga now. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 108)

Celý lov probíhá již po staletí stejným způsobem – což je také jedna z podmínek, aby mohli Lewisané využívat své výjimky. Koná se vždy v srpnu a muži na Sula Sgeir stráví dva týdny. (The Guga Hunters of Ness: creating the programme 2011)

'Jesus,' I said, 'what's that stink?' It was a high-pitched acrid stench, a porridge of shite and ammonia. 'That's the guano, orphan boy.' Angel grinned at me. He actually seemed to be enjoying this. 'Ten thousand years of accumulated bird shite. Get used to it. You're going to be living with it for the next two weeks.' That was how we knew we were close to the rock. The stink of bird shit. We couldn't see it yet, but we knew it was there. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 348)

Nejprve na ostrově vybudují stanoviště a pak dochází k samotnému sběru mlád'at. Aby se muži k mlád'atům dostali, musí se spouštět po 70 metrovém ostrém útesu, kde se hnízda terejů nachází. Terej, který se označuje jako guga, je ve vývojovém stádiu, kdy je již dostatečně velký, že téměř připomíná dospělého jedince, ale ještě nevylétl z hnízda. Poznává se i podle zabarvení peří – to je sněhově bílé a prachové. Jelikož jedinci ještě neumějí létat, je snadné je vyndat z hnízda a zabít je – nejtěžší částí pro lovce je tedy pohyb po samotném útesu. (May 2011)

Po sesbírání a zabítí ptáků další muži mlád'ata oškubou a zbytek peří, který na tělíčku zůstane, opálí nad ohněm. Poté se terej vykuchá, nasolí a skládá na hromady. Zhruba po dvou týdnech, kdy je naloven dostatečný počet terejů, se pošlou ptačí těla po dřevěných skluzavkách do lodí a celý lov končí. (May 2011)

On some previous expedition, they had brought out wooden planking and constructed a chute, two feet wide and nearly two hundred feet long. It was built in ten-foot sections, which they wrapped in tarpaulin and stored on the rock for each successive year.[...]Mr Macinnes [...]explaining how the chute would be kept in place for the two weeks we were on the rock, and used at the end of it to slide the gugas – plucked, singed, gutted and cured – one by one to the boat below.(May 2011, The Blackhouse ebook: s. 354)

7.4. Téma domu

Obyvatelé Lewisu dlouhé roky bydleli v tzv. *blackhouses* – domech, postavených z kamenů, které na sobě seděly tak pevně, že už se k sobě ničím nepojily. Střechy *blackhouses* byly zakryty trávou nebo dřevem. V domě byla obvykle jedna místnost, kterou sdílela zvířata a lidé. Centrální částí bylo ohniště. Domy však neměly komín a kouř z neustále zapáleného ohně odcházel z domu střechou. To je jedna z teorií, jak *blackhouses* získaly svůj název. Interiér byl vždy zakouřený a postupně se zbarvil do černa. Tento typ bydlení se na Lewisu používal ještě po druhé světové válce. Poté ho, na základě nových standardů bydlení, vystřídaly *whitehouses*, kde byl již pevně oddělený prostor pro lidi a dobytek. Odkaz na *blackhouses* může čtenář najít hned na obálce – román byl podle toho typu bydlení pojmenován. (Blackhouse - Arnol - Isle of Lewis - Western Isles - Outer Hebrides 2014)

We lived in what was known as a whitehouse, [...] The whitehouses were built in the twenties of stone and lime, or concrete block, and roofed with slate, or corrugated iron, or tarred felt. They were built to replace the old blackhouses. The blackhouses had dry-stone walls with thatched roofs and gave shelter to both man and beast. A peat fire burned day and night in the centre of the stone floor of the main room. It was called the fire room. There were no chimneys, and smoke was supposed to escape through a hole in the roof. Of course, it wasn't very efficient, and the houses were always full of the stuff. It was little wonder that life-expectancy was short. (May 2011, The Blackhouse ebook: s. 34)

Důvodem, proč lidé na Lewisu žili tak dlouho v jedné domácnosti s dobytkem a styl jejich bydlení i života by se dal přirovnat k primitivnímu, je především díky odlehlosti místa od zbytku britských ostrovů a Evropy. (Novák, L 2002)

Jelikož jsou *blackhouses* důležitou součástí historie života obyvatel severozápadní částí Lewisu, jsou dnes většinou prohlášeny za chráněné stavby. Poté, co se jejich nájemníci přestěhovali do modernějších domů, začaly rychle chátrat. Jelikož zdi nebyly spojeny cementem ani jiným tmelivem byly velice náročné na údržbu. Pokud

se údržba neprováděla, rychle chátraly – proto se dnes většina *blackhouses* změnila v trosky. Ve vesnici Arnol se nachází skanzen s dochovanými *blackhouses*, které přesně mapují život původních obyvatel a srovnávají ho s životem v moderních domech s komíny.

7.5. Dům v literárním prostoru

Jak již název románu napovídá, děj je vystavěn na fenoménu tajemného domu, který provází čtenáře po celou dobu četby až téměř do poslední stránky, kdy je tajemství celého *The Blackhouse* odkryto. Hodrová (1994) popsala tento typ literárního místa jako nositele zapomnění, neznalosti a neklidu. Tato definice byla popsána v roce 1994, ale bez jakýchkoliv pochyb se dá aplikovat na román z roku 2007. S tématem domu se setkáme několikrát – první dům je dům rodný. Ten Fin opouští v momentě, kdy mu zemřou rodiče. Druhý dům palřil Finově tetě. K tomuto domu si Macleod nikdy nevybudoval hlubší vztah. Třetí dům představuje farma, kde bydlí Marsaili, Finova osudová žena, což je dům zavrnutí a odmítnutí. Čtvrtým domem je byt v Edinburghu, který sdílí se svojí ženou Monou. Toto místo vyvolává ve Finovi depresi, pocit viny, a proto v něm nedokáže vydržet. Proč tomu tak je, ale Macleod ví, a vědomě z něj prchá pryč. Poslední a nejtajemnější je dům, kde bydlí jeho přítel Artair. Právě podle toho místa dostal román název. Že tomu tak je, se čtenář i Finlay dozvídají až na konci. Artairův otec Fina v tomto domě sexuálně zneužíval a jelikož to mysl hlavní postavy vyhodnotila jako traumatizující vzpomínku, došlo k jevu vytěsnění. Podstata celého příběhu se tedy postupně odkrývá nejenom čtenáři, ale i hlavní postavě.

7.6. Problematika českého názvu *The Blackhouse* a téma skály

Problém nastává s českým překladem názvu knihy. Z *The Blackhouse* se stal román *Skála*. Obě dvě místa jsou v knize důležitými vertikálními prvky krajiny, český překlad však posouvá význam děje do jiné roviny. Skála stejně jako hora značí v literatuře poznání či izolaci. Na skále se Macleod dozvídá o sexuálním zneužívání, jehož byl obětí, a zároveň na skále dochází k sebevraždě Airtarova otce. Ztrácí se tedy primární role *domu* a místo toho tuto roli přebírá *skála*. V momentě, kdy se dozvídáme, co se odehrálo v *domě* a na *skále*, máme tendence jasněji vnímat prostředí *skály*, což je předurčeno názvem.

7.7. Brána a putování

Návrat na Lewis pro MacLeoda představuje literární prostor brány. Jak metaforickou bránu poznání, kdy se rozpomene na věci, kterými jako dospívající musel projít, tak fyzický průchod do jeskyně, který musí vykonat, aby zachránil svého syna. Poznání, co zažil v dětství, pro něj značí i pouť zapomnění. Další pouť musel ujít po výstupu z letadla až k poznatku, že má syna, o kterém nevěděl. Poslední putování v příběhu je bloudění labyrintem jeskyní na Sula Sgeir, kdy motiv cesty nabývá fyzického rozměru a je ohraničen prostorem.

7.8. Společenské třídy

Hebridy metaforicky představují dělnickou čili tu nejnižší společenskou třídu. Mnoho lidí, kteří na Hebridách žijí, je bez práce a vyrovnávají se s tímto stavem různými závislostmi. Hlavní protagonista se však snaží z dělnické třídy uniknout za lepším životem do Glasgow. Toto dokazuje, že stereotypní vnímání poangličtělé střední třídy se vytrácí a posunout se na společenském žebříčku je naopak žádoucí v rámci osobní prestiže. Nicméně na konci této snahy náležet ke střední třídě přichází i pomyslný pád. Fin se vrací na Hebridy a opět se stává členem nejnižší společenské vrstvy, která žije z financí získaných sezonní prací nebo žádnou práci nemá a je závislá na státních dávkách.

V *The Blackhouse* Peter May seznámil literární svět s fiktivním životem Fina Macleoda, věnoval se problematice literárního prostoru, který neoddělitelně spojil s uměním narace. Do zdánlivě tenkého detektivního příběhu se mu podařilo vložit všechna aktuální témata, se kterými se potýká skotská společnost a současné Skotsko. Zároveň vymezil regionální rozdíly, jimiž se Skotsko odlišuje od Británie.

8. The Lewis Man

Ve druhé knize *The Lewis Trilogy: The Lewis Man* je věnována větší pozornost životu v Edinburghu a historie a tradicím ostrovů Harris, Severnímu Uistu a Eriskay. Tato část je zaměřena na typické hebridské tradice a zároveň mapuje geografický prostor, kam May usadil druhý díl Hebridské trilogie.

Finlay ve druhé knize není jedinou hlavní postavou. Do popředí se dostává postava Marsailina otce, starého Tormoda, těžce postiženého Alzheimerovou chorobou. Poté, co je objeveno mrtvé tělo, se na základě analýzy DNA zjistí, že je v příbuzenském vztahu právě s Tormodem. Jelikož jde o příbuzného Finovy dávné lásky, rozhodne se jako bývalý detektiv případ vyřešit. Pokročilé stadium Tormodovy nemoci ovšem ztěžuje vyšetřování případu. Kvůli Alzheimerově chorobě má Tormod problém rozlišit mezi realitou, fikcí, přítomností a minulostí.

8.1. Motiv domu

Hlavní hrdina Finlay se po událostech z *The Blackhouse* rozhodl vrátit se zpátky na Lewis a zůstat natrvalo. Opět se objevuje motiv domu. Snaha opravit dům po rodičích a znovu se do něho nastěhovat jako by metaforicky symbolizovala snahu znovu se vrátit zpátky do života. Zároveň nedokáže překonat strach z návratu do domu své tety, kde vyrůstal.

Dům má v literatuře poměrně významné postavení. Je to významný prvek, který lze v krajině jen těžko přehlédnout. Představuje veškeré vzpomínky na domy, ve kterých člověk strávil dětství a domy, ve kterých žil v dospělosti. Vzpomínky na rodný dům, domov, v nás vyvolávají pocit bezpečí a náležitosti. Pravděpodobně proto, si Fin zvolil možnost opravit dům jeho rodičů, který připomíná spíše ruinu než obydlí. Ale je to jeho rodný dům. I v momentě, kdy Finlay žil s tetou, nebo poté, co se přestěhoval do Glasgow a Edinburghu, vzpomínky na první dům, ve kterém žil, se mu vracely. Fin je tedy neschopný se od těchto vzpomínek oprostít a začít stavět nebo koupit dům nový. Rodný dům je s jedincem spjatý ve vzpomínkách a tyto pocity jedince neopouští, ale naopak tvoří hodnoty, které následně porovnává s dalšími domy, ve kterých dále žije. Můžeme ho přirovnat

k úkrytu, který jedince skryje před nástrahami okolního světa. Ačkoliv vzpomínky, které má, mohou být velice ovlivněny tím, že si je upravuje a přetváří tak, aby představovaly jeho definici bezpečí. Stejně tak, jako se Finlay rozhodl přestavět zříceninu, která zbyla po jeho rodném domě, v představách se mu dům stále jeví v podobě, kterou měl, když on sám byl ještě dítě. To byla nejlepší podoba domu, se kterou je spjatý i pocit nejvyššího bezpečí. Na rozdíl od domu ve velkoměstě, kde se člověk může cítit jako ztracený uprostřed moře. (Bachelard 1958)

'Why don't you restore your aunt's house? It's in much better condition than your parents' place.'

'Because it's haunted, Marsaili.' ... 'By the young Fin, and all his unhappiness.' (May 2011, *The Lewis Man ebook*: s. 219)

Vzpomínky na tetin dům mu naopak připomínají pocity odloučení a samoty, kdy se musel vyrovnávat s pocitem ztráty rodičů. Tyto pocity v domě dle Fina zůstaly a otisk vyrovnávání se s těžkou životní situací v domě přetrval. Proto se nechce pouštět do jeho rekonstrukce. May tím, že nechal Fina vrátit se do rodného domu, probouzí ve čtenáři jeho vlastní vzpomínky na rodný dům a nechává ho se s postavou ztotožnit. (Bachelard 1976)

8.2. Motiv návratu

Celou knihu provází i motiv návratu. Finův návrat na Lewis, jeho návrat ke vztahu s Marsaili, návrat Tormoda do mladí, návrat Catherine k Tormodovi, nebo pud, který přivedl Marsailinu matku v době důchodu zpátky na Butt of Lewis, kde vyrůstala.

Návrat na rodný ostrov, který, stejně jako rodný dům, vyvolává vzpomínky bezpečí, s sebou ovšem nese i problémy, které je hrdina kvůli pocitu náležitosti schopen překonat.

Svým rozhodnutím vrátit se zpátky na ostrov musí Fin čelit výpovědi z policejního sboru v Edinburghu a stává se nezaměstnaným. Nezaměstnanost je na Hebridách neustále hlavním problémem. Výroba tvídu, těžba rašeliny, lokální lov ryb, turismus a práce pro veřejnou správu jsou jediná odvětví, která jsou zdrojem peněz. Skotská vláda se snažila díky dotacím pomoci rozběhnout tamní průmysl, avšak

v momentě, kdy skončil přísun dotací, zastavil se i veškerý rozvoj. Proto se na Lewisu i Harrisu nachází velký počet domů, které byly vystavěny v době průmyslového rozvoje, avšak z naprosto nevhodných materiálů a dnes připomínají spíše torza, která nevydržela náporu přívalového větru vanoucímu z oceánu.

It was why generations of his ancestors had built houses with walls two and three feet thick. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 274)

Návrat na ostrov s sebou tedy nese téměř jen nejistotu, nestálost, s nemožností najít si jinou než sezónní práci. Od *The Blackhouse* se však popis krajiny v *The Lewis Man* nepatrně liší. Mnohem větší prostor je věnován rozkvetlým loukám, až idylickému pobřeží a tón vyprávění je mnohem smířlivější. Počasí je mírnější a déšť se objevuje hlavně při vypjatých scénách. V těchto scénách May využívá tzv. *pathetic fallacy*¹⁷ – personifikaci, při které dochází ke zpodobnění hrdinových pocitů a přírody. Pocity jsou tak silné, že se zdánlivě zdá, že mají dopad na prostředí, které hlavní postavu obklopuje a naopak. Hlavní hrdina připodobňuje počasí k tomu, že se stane něco neočekávaného, něco nepříjemného – automaticky tedy v myslí postavy a následně i čtenáře dochází ke spojení krajiny a osudu postavy. (Elliott 1936)

8.3. Rašelina a eriskayské vzory

Autor začíná popisem tradice, kterou místní obyvatelé po staletí udržují – těžbou rašeliny. Rašelina představuje nejlevnější a nejdostupnější palivo, těží se ručně, bez pomoci strojů. Dalo by se to považovat za společenskou událost, kdy se celé vesnice shromáždí jen kvůli tomu, aby byla práce hotová co nejrychleji.

Těžba probíhá tak, že se z bloku postupně oddělují tenké pláty, které se následně nechávají proschnout.

*In a few days the cutters will return
for the cruinneachadh, the gathering of the peats*

¹⁷ Tento termín poprvé použil britský spisovatel John Ruskin. Kritizoval přístup romantiků, kteří se snažili připisovat vlastnosti neživým objektům. (Ruskin 1902)

into rùdhain, small triangular piles that allow the wind to blow between them and complete the drying.

In time they will be collected in a cart and taken back to the croft, dry brittle peats laid like bricks, one upon the other, in a herring-bone pattern, to construct the stack that will keep the family warm and cook the food that will fill their bellies all next winter. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 11)

Rašelina je úzce spjatá s místními vřesovišti. Vzniká v přírodních podmínkách, které se podobají tundře, rozkládáním organických zbytků, které se následně ukládají do tenkých vrstev. V klasifikaci patří mezi zdroje neobnovitelné, avšak má schopnost se stále vytvářet. Vytváření rašeliny je dlouhý a pomalý proces, za rok přibude pouze několika milimetrová vrstva.

May ihned spojuje tradici s kriminálním příběhem. Oběť je nalezena pohřbená v rašelině v momentě, kdy dochází k těžbě tohoto, pro místní obyvatele klíčového, paliva. Rašelina má skvělé konzervační schopnosti, a tak po pohřbu těla nedochází, pokud jsou dodrženy podmínky (tělo musí být například ponořené ve vodě a teplota okolí nesmí přesáhnout určitý teplotní stupeň.), k přirozenému rozkladu. (Vinčálek 2013) Naopak zůstanou zachované například tkáň a pokožka, zatímco kosti se rozloží. (Díky kyselosti rašeliniště se rychle rozkládá vápník.) Dále zůstává ve většině případech velice zřetelně zachovaný obličej. Celosvětově se tento styl mumifikace považuje za evropský fenomén. Nalezení těla v rašelině je pro přírodní podmínky severní Evropy poměrně typický jev. (Šenovská 2014) K nálezům v minulosti docházelo poměrně často a za jeden z nejznámějších a nejzachovalejších nálezů můžeme považovat nález, který byl objeven Dánsku v 50. letech 20. století. Zachovalá mumie dostala název Tullundský muž.¹⁸

A classic bog body, almost perfectly preserved. '... It's the salt carried in the wind from the ocean that allows the peat moss to thrive here. And when the roots rot it creates acid. The acid preserves the body, almost pickling it. His organs should

¹⁸ Mumie starší více než 2000 let. (Šenovská 2014)

be virtually intact inside.’ (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 17)

Díky skvělým konzervačním schopnostem, kdy zůstávají neporušené orgány, je možné zjistit i obsah trávicího traktu. U dánského Tollundského muže byly v žaludku zjištěny zbytky kaše z ječmene a lněného semínka. U fiktivní oběti, která je nalezena na rašeliništi Lewisu, proto patolog též nalezne poslední jídlo, které oběť pozřela. (Šenovská 2014)

Flakes of soft meat, and minute, translucent fibre-like material resembling fish bones. Fish and potatoes probably.’ (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 45)

Zachovalé tkáně oběti dále vyvrátí prvotní hypotézu, že je tělo několik set let staré. Na rameni totiž soudní patolog objeví vytetovaný portrét Elvise Presleyho s nápisem Heartbreak Hotel, což je Presleyho single z roku 1956. Po dalším ohledání, kdy jsou na trupu objeveny četné rány, je jasné, že se muž stal obětí vraždy.

Další spojitost oběti a hebridských tradic se objeví v momentě, kdy patolog zjišťuje, že tělo bylo zabalené do látky určitého vzoru. Při pátrání se podaří odhalit, že se jedná o eriskayské vzory. Eriskayské vzory byly a jsou používány při pletení unikátních svetrů na ostrově Eriskay. Jejich jedinečnost spočívá primárně v tom, že každá rybářská rodina měla svůj vlastní vzor. Tradice ručně pletených svetrů se začala předávat z ženy na ženu, když čekaly, až se muži vrátí z moře. Dostatek času jim umožnil vymýšlet odlišné vzory. Odlišné vzory byly poté používány jako poznávací znamení – pokud se rybář ztratil na moři, byla možnost jeho následné identifikace podle vzoru svetru. Svetry výborně udržovaly teplo a chránili rybáře před provlhnutím. (Magazine Hebrides)

‘And every family had its own distinct pattern?’

‘Aye, they did. Passed down through the generations. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 268)

Látka, do které bylo zabalené mrtvé tělo, pocházela z Eriskay, a jedinečný vzor látky pomohl odhalit identitu oběti i vraha.

V dnešní době tradice eriskayských svetrů pomalu zaniká a pletení se věnuje stále méně žen. Když May napsal o eriskayských vzorech v *The Lewis Man*, poptávka na svetry se zvýšila a čekací doba na svetr je momentálně od 3 do 12 měsíců. (Magazine Hebrides)

'The Eriskay jersey is one of the rarest pieces of craftwork you'll find in Scotland today,' (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 267)

8.4. Edinburgh

Značná část románu se odehrává mimo Hebridy a postava samotného Macleoda je upozaděna. Zaměřuje se na popis dospívání Marsailinina otce. První místo, které má čtenář možnost v knize identifikovat, je Edinburgh, konkrétně sirotčinec Dean, kam byl Tormod společně se svým bratrem umístěn po smrti rodičů. Prostor, který představoval nesvobodný svět. Dlouhá, přísně vyhlížející budova, jako by reflektovala brutalitu lidí, kteří byli zodpovědní za výchovu tamějších dětí. Výchova, kdy bylo zakázané objevovat svět za dveřmi školy Tormoda podněcovala k hledání a objevování prostoru za zdí budovy.

It was late October when we arrived at The Dean, me and Peter. You couldn't believe they would build a place like that for kids like us. It sat up on the hill, a long stone building on two levels with wings at either end, and two four-cornered bell towers at each side of the central elevation. Except that there were no bells in them. Just stone urns. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 91)

Tato část knihy je lokalizována do Dean Village – bývalé vesnice, známá pro své mlýny, se dnes nachází na severozápadě Edinburghu. V 19. století byla tato vesnice zakoupena tehdejším Lordem Protektorem Edinburghu. Předloha deanského sirotčince je reálná stavba, která se v dnešním Edinburghu dá nalézt pod názvem *Modern Two*. *Modern Two* patří *Skotské státní národní galerii*, byla otevřena roku 1999. Původně však budova sloužila opravdu jako sirotčinec. (Dean Village, Edinburgh 2018)

Jelikož vesnice leží v údolí, které je od Edinburghu odděleno řekou, bylo potřeba postavit most, který by ji spojil s městem. Byl tedy vystavěn Dean Bridge – čtyřobloukový, 136 metrů dlouhý a 32 metrů vysoký most, klenoucí se nad *Water of Leith*. Dean Bridge je vzdálen od Modern Two zhruba 1,5 km. Na úpatí mostu se nachází Kirkbraeský dům, který May též zmiňuje. Stavba podivného tvaru se šesti věžičkami je architektonický unikát ze 17. století. (Dean Bridge)

The bridge was carried on four arches from Kirkbrae House at the south end to the towering Gothic presence of the Holy Trinity Church at the other. It was one hundred and six feet above the river at its highest point, and maybe one hundred and fifty yards across. The ledge was wide enough to walk on. Just. If you didn't look down, or think too much about it. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 193)

Most má v příběhu roli hybatele děje. Odehraje se na něm souboj mezi dobrem a zlem. Dobro je zastoupeno Marsailinim dědečkem, jeho bratrem a přítelkyní Catherine, zatímco zlo rodinou Kellyových. Dochází k souboji mezi Tormodem a jedním z Kellyových bratrů, jenže spočívá v tom, kdo přejde po hraně mostu rychleji. Vzhledem k přírodním podmínkám a náledí však tento souboj končí tragicky a o život, při pádu z mostu, přijde Patrick Kelly.

Paralelou mezi světem mrtvých a živých, symbolem, že nové poznání, nepřináší vždy jen pozitivní prožitky a obrazem toho, jak je Tormodovi malý vymezený životní prostor, je deanský hřbitov. Dean Cemetery je ve skutečnosti místem posledního odpočinku významných Skotů. V knize je hřbitov popisován jako místo, které je před Dean Orphanage ukryté za vysokými stromy. Zde Tormod zažije propojení mezi světem mrtvých a světem živých, když ho tajná síla donutí schovat se mezi náhrobky, aby nebyl prozrazen před jiným návštěvníkem hřbitova. Zároveň se ocitá před hrobem ženy, která nesla stejné jméno jako jeho matka. Tento zážitek je pro něj tak silným, že už nemá nadále potřebu objevovat nic, co se skrývá za Deanem. Naopak se soustředí na objevování a zkoumání míst přímo v Deanu.

V Dean Village se, stejně jako v předchozí knize, objevuje téma víry. May znovu otevírá téma rozdílu mezi katolíky a protestanty. Tormod je katolík, a proto má

zakázáno účastnit se ranních školních shromáždění, které jsou výhradně určeny pro protestanty. Odlišnost víry je něco, co Tormoda velice rychle izolovalo od zbytku kolektivu.¹⁹

Being Catholics, we weren't allowed in to morning assembly, which was a Protestant affair. Not that I cared a hoot about missing the God stuff. I didn't find God till much later in my life. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 103)

Jediný, kdo se Tormoda a jeho bratra Petera ujal, byla Catherine, též katolička, která doufala, že si pro ně do Deanu brzy přijde katolický kněz a odvede je od protestantů. To se nakonec také stalo. Po tom, co došlo k nehodě, kdy byl na mostě při pádu z mostu zabit mladý Kelly. May v knize popisuje radikální oddělenost dětí z deanského sirotčince, které navštěvovaly deanskou základní školu, od dětí, kteří do školy docházely z úplných rodin. Pamětník Douglas Turner Mayův popis však odmítá.

As a footnote, don't believe what was written by the author, Peter May, in his novel 'Lewis Man', about how the village children mocked the orphanage children. It was never a feature of our village community's upbringing and culture, which by the very nature of our roots was remarkably free of snobbery and prejudice. (Turner 2017)

Další z pamětníků Desmond Herkes dokonce píše:

My mother thought it terrible that they had to wear clothes that identified them as being from the orphanage and told me always to be kind to them because they did not have any one else to look after them."(Herkes 2014)

Další informace o deanském sirotčinci, která se rozchází s realitou, je datum jeho uzavření. May se v *The Lewis Man* zmiňuje, že sirotčinec zavřely v padesátých letech dvacátého století. Ve skutečnosti to bylo mnohem později. (Herkes 2017)

¹⁹ Další odkaz na odlišnosti víry nachází Finlay na Severním Uistu, kde projíždí kolem protestantského hřbitova, odděleného od okolí vysokou zdí.

Z deanského sirotčince jsou bratři společně s Catherine po incidentu na mostě odvedeni knězem a absolvují dlouhou cestu vlakem. Během této cesty míjejí místa jako Linlithgow a Falkirk, z čehož čtenář může vydedukovat, že směřují do Glasgow. Směrem od východu na západ se radikálně mění krajina, začíná být více kopcovitá. Jejich cílem je městečko v zátoce Oban. Toto město je mezi obyvateli Skotska známé také pod názvem *brána k ostrovům* – díky množství trajektů a lodí, které míří k ostrovům Vnějších Hebrid.

8.5. Scottish Clearance a Homers

V této části knihy se objevuje zmínka o tzv. Scottish Clearance – odsunu gaelsky mluvících Skotů ze skotské vysočiny. Britská vláda v 18. a 19. století cíleně odsouvala původní obyvatel vysočiny a na lodích je odvážela do Nového světa. Díky tomuto aktu není téměř možné nalézt stopy po původním obyvatelstvu v této oblasti Skotska. Celá plocha byla uzpůsobena k chovu ovcí, které měly být hlavním zdrojem masa pro jih země a zdrojem vlny pro rychle se rozvíjející textilní manufaktury. Kvůli pasoucím se ovcím byl změněn ráz krajiny a kvůli nucenému odsunu obyvatel, bylo ztraceno kulturní dědictví. (Houston 1990)

The Lewis Man se zabývá i tématem odsunu dětí řízeném církví z centra Skotska na ostrovní část na severozápadu země. Těmto dětem se říkalo *Homers*. Většina z nich se pak dostala do jižní, katolické části Hebrid. Lidé, kteří tyto děti přijali do svého opatrovnictví, dostávali peníze od *The Glasgow Council*.²⁰ Tormod, jeho bratr Peter a Catherine se ocitají na Hebridách a první problém se objeví v jazykové bariéře. Děti původem z Edinburghu, mluvící anglicky se dostávají poprvé do kontaktu se skotskou gaelštinou (všichni jsou ihned přejmenováni) a poté i se stylem bydlení tamějších lidí.

There was no toilet, no running water, no electricity. It was as if we had travelled back in time from the twentieth century to some medieval past. Sad little orphaned time-travellers.
(May 2011, *The Lewis Man* ebook: s. 260)

Další sociální problém, kterému se May v knize věnuje, je migrace. V knize je několik narážek na nucený odchod obyvatel z Hebrid, které si nejprve vyžádalo

²⁰ Ian Macleod o Homers napsal divadelní hru.

vystěhovávání obyvatel a přerozdělování půdy v 18. století a následně i migrace v 19. století v době *potato famine*.

8.6. Severní Uist a Eriskay

Vyřešení celého případu stojí na slově *faennagan*. Na Harrisu a Lewisu se toto gaelské slovo překládá jako *vrány*, ovšem na ostrovech Uist a Eriskay znamená plužiny – metodu, jakou se do země sázejí brambory. Nejprve se provázkem označí velikost záhonu, poté se vykope podlouhlý záhon a hlína se nahází na stranu, čímž se vytvoří hráz. Do nakupené hlíny se nasází brambory a vykopanými stružkami může proudit voda. Když se Fin dozvídá druhý význam slova, vyjíždí na severní Uist.

V momentě, kdy se Finlay dostává ze známého Lewisu, mění se i popis samotné krajiny. Cestu na severní Uist provází mračna, krajina je temná. Popis místa připomíná spíše hřbitov než malebný ostrov. To je pravděpodobně ovlivněno i opuštěnými a zchátralými domy, které na Severním Uistu zbyly po jednom z mnoha pokusů o nastartování místní ekonomiky. Eriskay též připomíná pustou měsíční krajinu, díky přivalovým větrům úplně odlesněnou. Kontrastem depresivně vyhlížejícího prostoru jsou pláže, táhnoucí se podél skalnatého pobřeží. Jemný písek různých barev, podle horniny, ze které vznikl. Pro příběh je nejdůležitější Charlieho pláž. Dlouhá pláž s jemným bílým pískem se stala pro svoji ojedinělost, jedním z nejvyhledávanějších míst na Eriskay. Svůj název získala díky princovi Karlovi, který zde v roce 1745 přistál s francouzskou fregatou.

'Morag, have you ever heard the beach down by called Charlie's beach?'

I'd say it would probably be because that's where the French frigate, the Du Teillay, landed Bonnie Prince Charlie and the Seven Men of Moidart to raise an army for the '45 Jacobite rebellion against the English.' (May 2011, *The Lewis Man ebook*: s. 369)

V momentě, kdy je jméno vraha již známo, mění se i počasí na Lewisu. Z předtím poměrně optimisticky popisované krajiny se opět stává potemnělé místo, kde neustále prší a viditelnost je pouze několik metrů. Pochmurné počasí poté provází

knihu téměř až do konce, kdy Tormod vzpomíná na moment, kdy byl zabit jeho bratr a odrážejíce vraždu. Nakonec dešť střídají červánky.

Almost as if mirroring the moment, nature turned the sea the colour of blood as the sun sank on the horizon. (May 2011, The Lewis Man ebook: s. 503)

8.7. Víra

Na konci knihy se May věnuje poměrně obtížnému tématu – porušení přikázání nezabiješ bližního svého. Staví do těžkého životního rozhodnutí reverenda, který i přes vědomí, že bude za svůj čin potrestán, v sebeobraně zabíjí člověka. Pevné místo víry v životech obyvatel Hebridů je dáváno do kontrastu se situací, kdy je jedinec nucen zabít, aby nebyl zabit.

Ve druhé knize je postava Fina trochu upozaděna jinými dějovými rovinami avšak stále je zřejmé spojení mezi stavem jeho mysli a prostředím. Posunutím děje z Lewis i na jiné Hebridské ostrovy, dostal čtenář možnost cestovat společně s příběhem do nových lokalit. Zároveň tyto lokality postavil May do kontrastu s Edinburhem. Ve městě se zdá život tvrdý, je plný pravidel. Prostor, ve kterém se mohou postavy pohybovat, je velice omezen a neustále někým nebo něčím řízen. Když ale postavy i čtenáři dostávají možnost srovnání života ve městě a na Hebridách, zjišťují, že ani to nejdrsnější pravidlo pro život ve městě není tak drsné, jako život na ostrovech.

9. The Chess Men

Závěrečný díl *The Lewis Trilogy* působí nejtemněji a nejdepresivněji. Čtenář však nabývá dojmu, že se vrací do prostředí a na místa, které již zná a dokáže se v něm orientovat. May v každé knize pomalu odhaluje ráz celého ostrova, proto se prostor jeví důvěrně známý. Přesný opak představuje postava Macleoda. V momentě, kdy si čtenář myslí, že postavu dokonale zná, přijde nová informace, která čtenářovu představu zcela vyvrátí. Čtenář tedy na konci knihy opouští postavu Fina, aniž by byl schopný předvídat jeho chování a odhadnout jeho osobnost. Macleod se tedy jednoznačně řadí mezi detektivy z Tartan Noir žánru. Samotářský, záhadný muž, který obtížně navazuje vztahy a jeho příběh je důležitější, než celé kriminální vyšetřování.

9.1. Pathetic Fallacy

Již v *The Lewis Man* autor využil techniky *pathetic fallacy*, aby zdůraznil Finovy pocity. V *The Chess Men* se s *pathetic fallacy* setkáváme téměř v celém příběhu. Macleod se potýká s existenčními problémy a odraz těchto problémů se velice zřetelně odráží na počasí a atmosféře. Na Lewisem visí hustá bouřková mračna, pokud se počasí vylepší, jde o pouhé momenty, které okamžitě pominou. V momentě kdy je očekávaný zvrát ve vyprávění přidá autor do prostředí prvky, které působení v prostoru ještě více znesnadní. Pokud prší, přilétají pakomárci. Hmyz, jehož se nejde zbavit. S bouřkou se protrhávají původní koryta jezer a ta se přesouvají dále do údolí. V momentě, kdy Finlay v lese pronásleduje dávného přítele Whistlera, aby ho chytil při pytláčení, bouře tak zesílí, že začnou padat stromy. Každá negativní myšlenka je porovnávána s temnou oblohou či nárazovým deštěm. Ztracené lidské osudy jsou dávány do kontrastu s větrem a deštěm zdevastovanou krajinou. Jediný moment, kdy se počasí vyjasní je, když si Finlay uvědomí, že miluje Marsaili. Vykonané rozhodnutí má za následek změnu Finovy nálady k lepšímu a promění se i prostředí.

He felt an enormous sense of relief as he drove across the wide open spaces of the Barvas moor, like a weight lifted from his shoulders.[...] The sky ahead reflected his mood, grey breaking to blue, flashes of sunlight falling in dazzling patches on distant tracts of peat bog scarred by generations of cutting.

*Colour appeared all across the moor with the change of light,
gold and purple... (May 2012, The Chess Men ebook: s. 379)*

Čtenář tedy stojí před rozhodnutím, zda uvěřit popisu nehostinnosti krajiny nebo se oprostit od negativního myšlení hlavní postavy a dívat se na celý prostor s odstupem. Tísňivý pocit z prostředí podporují i události, které se na ostrově odehrály, a May je do trilogie selektivně vybral. V *The Chess Men* je to ztroskotání a potopení lodi Iolaire, největší námořní katastrofou na území anglických vod ve 20. století.²¹ Autor mistrně manipuluje se čtenářem a bezútěšnost celého prostoru podporují přebaly anglických vydání a úvodní komentář – *Look back with regret. Look forward with fear.* (May 2012)²².

Kromě personifikace přírody autor ztotožňuje divokost přírody se vzhledem některých postav a obydlí, ve kterých žijí.

May zároveň staví Macleoda do pozice, kdy se stává ochráncem prostoru. Po měsících bez práce přijímá práci hlídače chráněných oblastí. Jako velká překážka se ukáže fakt, že na mnoho let opustil Lewis a žil v Glasgow a Edinburghu. Není schopen se v prostředí orientovat tak dobře, jako lidé, kteří na ostrově strávili celý život. Území se jeví jako neprostupné a patří mezi nejméně přeměněnou krajinu celého Skotska, to však není pro obyvatele Lewisu překážka. Fin si odloučení od rodného kraje uvědomuje. Když vyprovází syna s přítelkyní na cestu do Glasgow přemýšlí nad tím, jak dlouho bude trvat, než si velkoměsto vezme svoji daň a oddělí je nejen od sebe, ale i od rodného ostrova. I další postava, reverend Murray, spojuje pojem velkoměsta s nástrahami.

9.2. Motiv domu

Opakuje se motiv rodného domu. Finlay stále pokračuje v přestavbě domu po rodičích. Znovu přiznává, že ostatní domy a byty, ve kterých žil pro něj žádný domov nebyly. Nejvíce depresivně na něj působí dům po tetě, což postava

²¹ Loď se potopila v noci z 31. 12. 1918 na 1. 1. 1919 díky špatné viditelnosti a chybné navigaci. Na lodi se nacházeli vojáci, vracející se z první světové války zpátky na Lewis. Poté, co loď narazila na útes, zahynulo v mrazivých vodách přes 200 mužů. Největší příčiny utonutí byl silný proud a plná výstroj, která znemožňovala vojákům pohyb ve vodě. Dnes tuto nehodu připomíná stožár lodi, neustále vybíhající nad hladinu a pomník obětem katastrofy nacházející se na ostrově Lewis. (The Iolaire Disaster 2016)

²² Česká verze přebalu je neutrální a s příběhem téměř nekoresponduje. Též úvodní komentář je zcela jiný.

popisovala i v *The Lewis Man*. Sám sobě pokládá otázku, co ho přivedlo zpátky na ostrov a zjišťuje, že nenachází žádnou racionální odpověď. Není ale jediný. Další postava, která není schopná opustit rodný dům, je Whistler. Celé dětství byl šikanován otcem alkoholikem, byl zanedbáván a trpěl hladem. I přes to však strávil celý svůj život v jednom domě, který pro něj představoval jistotu a pocit bezpečí. Většina starousedlíků Lewisu je přesvědčena, že jim v rodném domě nehrozí žádné nebezpečí, což dokazuje to, že vlastní domy nikdy nezamykají.

The Chess Men v trilogii vyniká atmosférou, ponurostí a pocitem prázdnoty, který čtenář pociťuje při čtení. Konec je otevřený a autor nenechává vodítko, jak by celý příběh Fina Macleoda mohl skončit. Významný je v knize opět popis celého prostředí, kterému je věnována téměř třetina knihy. May popisuje další tradice a historii Vnitřních a Vnějších Hebridů a vyzdvihuje důležitost splynutí místních s přírodou. Proto naopak to, co ve čtenáři zanechá hlubokou stopu, je prostředí a prostor, kde se všechny tři knihy odehrávají.

10. The Enzo Files

Druhou sérií je sextalogie²³ *The Enzo Files*. K porovnání důležitosti prostoru u *The Enzo Files* a *The Lewis Trilogy* postačí první dva romány - *Extraordinary People* a *The Critic*. Knihy spojuje téma labyrintu a putování, avšak na rozdíl od *The Lewis Trilogy* v celé této sérii není již prostor hlavní součástí vyprávění. Můžeme tvrdit, že důležitost prostoru ustupuje do pozadí. Nedůležitost lokace je zřetelná především u *The Critic*.

První knihy (zatím) sextalogie *The Enzo Files* vznikaly v době, kdy Mayovi nakladatelství odmítla vydat knihu *The Blackhouse*.

Děj románů *The Enzo Files* se odehrává převážně ve Francii. Vliv Skotska je ale v knihách velice zřetelný. Hlavním hrdinou knih je poloviční Skot Enzo Macleode, který se odstěhoval do Francie. Čtenář může nalézt spojitost mezi hlavním protagonistou knihy a samotným autorem Peterem Mayem, který též opustil Skotsko a nyní žije ve slunné Francii.

Odkazy na Skotsko čtenář nalezne v každé části knihy. Autor do svých knih využívá typické skotské stereotypy - Enzo pravidelně konzumuje skotskou whiskey, opakovaně je vyzdvihována skotská národní hrdost a sní i tvrdohlavost, jako typický rys Skotů- Skotsko rychle objevíme i v odkazech na Macleodovo mládí. Mládí Enzo prožil v Glasgow, kde – stejně jako Fin Macleod, titulní postava Hebridské trilogie, studoval vysokou školu a stal se forenzním specialistou. Dalším významným rysem je i skotský přízvuk, který je zřetelný v Enzově francouzštině.

Nejen pro skotskou národnost je Enzo Macleod ve Francii jedinečným. Od ostatních lidí se Enzo odlišuje i genetickou poruchou – Waardenburgovým syndromem. Příčinou tohoto syndromu je genetická mutace. U hlavního hrdiny se toto onemocnění projevilo poruchou pigmentace u oční panenky a ztrátou pigmentu u části vlasů.

Hned zpočátku je zřetelný i odkaz na Hebridskou trilogii - oba detektivové z obou sérií mají stejné příjmení. Macleod je jedním z nejčtenějších příjmení na skotském území, avšak volba stejného jména není čistě náhodná. Dále zde dochází

²³ Poslední vydanou knihou je *Iron Cast*, v pořadí šestá kniha celé série.

ke ztotožnění samotného autora s postavou Enza Macloada. Oba původně ze Skotska a oba během života emigrovali do Francie.

Další z odkazů, který v knihách nalezneme, je Čínská čtvrť a postavy, které jsou s čínskou kulturou spjaty. Čína je z dalších států, které silně ovlivnili Mayovu tvorbu.²⁴

Prostředí obou románů *Extraordinary People* a *The Critic* je určitým způsobem kontrastem k Hebridské trilogii. Na francouzském území je po většinu roku příznivé počasí, dění, ekonomika i život ve Francii jsou ovlivňovány slunečním zářením. Prostor se čtenáři zdá přívětivý a rozprostírá se, nejen pocitově na větším území. May se opět detailně zabývá popisem prostoru Paříže a dalších míst, kde se děj odehrává a vytváří ve čtenáři iluzi reálného prostoru a prostředí.

²⁴ Série *China Thrillers* – *The Firemaker* (1999), *The Fourth Sacrifice* (2000), *The Killing Room* (2000), *Snakehead* (2002) a *The Runner* (2003)

11. Extraordinary People

První román celé série se z větší části odehrává v hlavním městě Francie, Paříži. Je založena na kontrastech prostředí, pocitů a postav, které se v ní vyskytují.

Během první kapitoly dává autor do kontrastu přelidněnost Paříže s osamělostí hlavního hrdiny. Ten se, i když se nachází ve městě, kde žije téměř 10 milionů lidí a většina míst je přelidněna davy turistů, cítí osaměle hlavně kvůli špatnému vztahu se starší dcerou, která s ním odmítá komunikovat.

Mnoho postav se v knize objeví náhodou, čtenář neví nic o jejich minulosti a i jejich role v příběhu je mu nejasná. Podobně je to i s lokací příběhu. Místa, kde se román odehrává, jsou odhalována postupně a jejich pořadí, jméno či geografické umístění, je předem neznámé. Tento prvek postupného odhalování a dávání povah, míst a pocitů do kontrastu pomáhá budovat tajuplnou atmosféru celé knihy.

A crowd in which Enzo had rarely felt so alone. The fact that everyone else was in company seemed only to emphasise his isolation. (May 2006, Extraordinary People ebook: s. 24)

May pečlivě popisuje pamětihodnosti Paříže a přibližuje tak čtenáři lokalitu, ve které se děj odehrává. Monumentální a elegantní kamenné stavby ve středu velkoměsta budí dojem důvěrnosti známého místa a slunné počasí dokresluje líbivou atmosféru. Jediný moment, kdy Enzo pocítí stísněnost uvnitř budovy, je moment, kdy se dostává do bytu oběti. Zatažené záclony nedovolí slunci proniknout do místnosti a to se stává ponurým a nepřívětivým.

Heavy curtains were draped around all the windows, tied back by gold silk cord but still obscuring much of the light. There was an oddly gloomy feel to this top-floor apartment with its large French windows leading to ornate wrought-iron balconies. Enzo had an urge to throw back all the curtains and let the light in. (May 2006, Extraordinary People ebook: s. 65)

Děj knihy se odehrává nejen na zemském povrchu, ale i pod ním. Nadzemní část představuje teplo a známé prostředí, v podzemní je naopak chladno a neznámo. V knize ji autor přirovnává k prostředí márnice.

Nadzemní část je zastoupená městy Paříž, Toulouse, Auxerre, Epernay a Cahors. Paříž je místem, kde žije Enzoova starší dcera, se kterou se snaží znovunavázat vztahy. Toulouse místem, kde Enzo pracuje jako univerzitní profesor, Cahors je obrazem maloměsta, které slouží postavě jako únik před lidmi a jako bezpečné útočiště. Zbývá dvě města jsou místy, na které Macleoda přivede pátrání. Všechna místa odráží život Francouzů. Výrobu kvalitního vína, lásku k fotbalu či aristokratickou historii některých obyvatel.

Podzemní části Francie knize dominují a jsou důležitým dějištěm. Do příběhu se dostává odvrácená strana Paříže – tisíce kilometrů středověkých katakomb, které se nacházejí pod touto metropolí. Jelikož proměnu měst zapříčinila historická situace (stěhování lidí do měst) a s ní i rozvoj městské architektury, byla potřeba město uzpůsobit tak, aby nově příchozí obyvatelstvo mělo kde žít. Na stavbu nových částí Paříže se využíval stavební materiál právě z dolů, které se nacházely přímo pod městem. Docházelo ke stírání rozdílů mezi centrem a periferií a s tím vyvstal i problém středověkých hřbitovů, které již nadále hygienicky nevyhovovaly moderní společnosti. Na nařízení správy města se tedy ostatky ze hřbitovů přemístily právě do některých z částí pařížských katakomb. Vznikl tak jeden z největších masových hrobů na světě. Dodnes se pod Paříží nacházejí ostatky okolo šesti milionů obyvatel. (Ancient Origins 2015) Příklad toto prostředí k márnici je tedy více než příhodné. Enzo původně nemá o tajemném podzemním světě ani tušení a poprvé se s ním setkává v momentě, kdy začne vyšetřovat záhadné ostatky, které by mohly patřit oběti.

Rozvoj městské architektury otevřel prostor města, které se stalo prostorově svobodnější. Na druhou stranu se však ztratil prostor pro ty, kteří se chtěli schovávat. Útočiště tedy nalézali a dodnes nalézají v katakombách, části města, která může být vyložena jako tajemná a nepřístupná.

Druhé místo, kde se postavy setkávají s podzemím, je ve městě Epernay, ve vinném sklepení, kde dozrává jedno z nejdražších a nejkvalitnějších francouzských vín. Na rozdíl od katakomb tyto podzemní chodby však nepředstavují tajemnost a nepřístupnost, ale ráj.

11.1. Labyrint a poutník

Celou knihu provází motiv Labyrintu. Enza můžeme považovat za poutníka, který do pomyslného labyrintu vstoupí v momentě, kdy souhlasí s podílením se na řešení případu nezvěstného bývalého profesora Gaillarda. Cesta labyrintem vede hlavní postavu k poznání, znovunalezení smyslu života a tvoří most mezi minulostí, přítomností a budoucností. Labyrint představuje ale také i poznání.

První labyrint je nehmotný a představují ho indicie, které Enzo musí rozluštit, aby objevil Gaillardova vraha. Společně s ostatky oběti vždy nachází vodítka, která odkazují na další místo. Po rozluštění daných indicií – hřebenatka a femur odkazují na město Toulouse, láhev šampaňského Don Perignon, odznak, psí kost na usedlost u města Epernay. Brož, zlatý přívěsek a replika trofeje na fotbalové hřiště ve městě Auxerre, a poslední ze série indicií – cukroví madlenky, román Bídníci a železný kříž na pařížské katakomby. Paralela mezi klasickým románem Bídníci od Victora Huga a pařížskými katakombami se objeví v momentě, kdy si postavy uvědomí, že Jean Valjean byl nucen sejít do pařížského podzemí.

'There's a long sequence in the book where Valjean rescues a man by taking him through the sewers of Paris.' Simon pulled a face. *'You mean you think she's taken Kirsty down into the sewers?'* *'No, not the sewers. Below that. The catacombs. (May 2006, Extraordinary People ebook: s. 536)*

Bez průběžných indicií by Enzo nebyl schopný labyrintem projít, celou dobu mu sloužily jako pomyslný průvodce. I přes množství indicií znesnadňují putování francouzští vysoce postavení politici a policie. Enzo se však nenechá překážkami zastrašit a pokračuje ve svém pátrání dál. Je snadné vidět, že poutník má kolem sebe velké množství lidí, které mu s postupováním v labyrintu pomáhají. I tak ale převládá pocit osamělosti, který pohání poutníka k rychlejšímu dosažení cíle. Cíl cesty se poté změnil v poznání. (Kopecký 1998)

Druhý labyrint je již fyzicky hmatatelný a Enzo se do něj dostává v momentě, kdy vejde do pařížských katakomb za účelem záchrany dcery. Sestupem do městské kanalizace a následní do podzemního bludiště chodeb Enzo překročí hranice brány a dostává se do jiného světa. Neznámého a tajemného. Topos vchodu představuje sestup od známého (Paříž) k neznámému (katakomby, kde se orientuje pár lidí).

'It'll take you straight down into a little antechamber right off the main drag. There's a short stretch of tunnel. It'll take you west about fifteen metres. When you get to the end you turn left. That's south. You'll be right below the Grande Avenue du Luxembourg and then you're following the map.' (May 2006, *Extraordinary People ebook*: s. 274)

Po vstupu dochází k bloudění mezi chodbami, které často končí jako slepé nebo, dle mapy, nesprávné. Během hledání místa, kam jeho dceru únosce ukryl, se prolíná racionalita a iracionalita labyrintu. Metaforické je i chaotické uspořádání chodeb, které na rozdíl od města nad nimi (postavěné s geometrickou přesností) představují nejistotu a zmatek. Do popředí se dostává i neohrazený prostor bloudění, kdyENZovi připadají všechny chodby stejné, těžko se orientuje v mapě a celý prostor se deformuje a zdá se nekonečný. Zorientovat se v labyrintu i bez průvodce, (kterého představuje mapa, v níž má Enzo problém orientovat se a čelní svítlna) pohání touha po záchraně milované osoby a touha po návratu. (Viktora 2016) Enzo si velice dobře uvědomuje, jak je čas, prostor i směr v labyrintu nevýznamný. Jediné, na čem opravdu záleží, je nalezení cíle. Poutníka na cestě přepadají negativní pocity, ty se však střídají s pocity naděje, které směřují ke konci putování.

Time and space and direction had no place here in the catacombs. Enzo had lost track of them all. It seemed that the only thing he could do was focus on the tunnel ahead and keep going. (May 2006, *Extraordinary People ebook*: s. 586)

Poslední dveře, kterými se Enzo dostává za dcerou, ho zavedou k poslednímu místu labyrintu. Na tomto místě se poutník dočká i finální odměny za odvahu, kterou

projevil při svém putování – znovuobnovení vztahů mezi ním a jeho dcerou, odhalení vraha a pochopení, že se nemusí cítit osaměle. Poutník se tedy po dosažení cíle znovu navrácí do světa.

11.2. Tajemný dům a tajemné město

Paříž pro Enza vykazuje veškeré znaky tajemného města. Nerozumí, proč s ním dcera nechce navázat kontakt, neví, co se ukrývá pod Paříží. Katakomy, místo kam se stahují ztracené existence, mají v knize mimořádně důležitou roli. Paříž. Představa ráje pro mnoho lidí na celém světě. Malebné stavby, všude přítomné kavárny a milí lidé. Stačí město pouze prozkoumat důkladněji a dochází k poznání, že ráj má svoji stinnou stránku. Peklo. Katakomy. A oba dva prostory se zasouvají do sebe. (Hodrová 1994)

Motiv tajemného domu představuje dům Enzovy přítelkyně psycholožky Charlotte. Do jejího domu nebo spíše chaty v okolí Correze se uchýlí v momentě, kdy nabyde dojmu, že Paříž pro něj nadále není bezpečná. Tajemství však neprostupuje jen dům, ale i postavu Charlotte.

But in just a few short steps, they emerged again into bright moonshine, a clearing cut into the slope, and Enzo could see, about four metres below them, the dark shape of an old house nestling in a natural fold of rock. Primitive steps had been cut into the hill and reinforced by old railway sleepers. (May 2006, Extraordinary People ebook: s. 422)

Enzo v tomto domě pomalu objevuje Charlottino tajemství. Poté, co se ráno vzbudí a prochází si zvláštní dům, postavený uprostřed ničeho, objeví fotografii své milenky a zavražděného Gaillarda. Jelikož topos tajemného domu se v knize již dále nevyskytuje, zůstává i nadále tajemným. Charlottino tajemství je odkryto ke konci příběhu a její postava je čtenáři plně odhalena.

12. The Critic

The Critic, druhý román ze série *The Enzo Files*, popisuje nejširší prostor ze všech výše zmiňovaných knih. Děj se odehrává nejen ve Francii, ale kvůli vyšetřování musí Enzo cestovat i do Spojených států. Přes tento fakt se však čtenáři prostor jeví velice malý a omezený – to je způsobeno tím, že prostor slouží pouze jako nedílná součást pro vyšetřování zločinu. Popis prostředí se objevuje z důvodu posunutí děje či napomáhá celému vyšetřování. Děj románu je jednotný na rozdíl od *The Lewis Trilogy* i v *Extraordinary people*, kde stojí popis prostředí mimo detektivní zápletku a tvoří samostatnou část vyprávění.

Zřetelné jsou naopak prvky *Tartan Noir*. Příběh se sice neodehrává přímo ve skotských velkoměstech, ale hlavní hrdina je typickým představitelem detektiva z *Tartan Noir* příběhů. Enzo, i přesto že je obklopen lidmi, vede samotářský život. Během celého příběhu se snaží navazovat bezpočet vztahů s různými ženami. Většinou bez úspěchu, což si způsobuje sám. Uklidnění hledá ve whisky nebo jiném alkoholu a pozitivní vztah k této droze přiznává.

Skotsko a skotskost jsou v knize více zřetelné než v předchozí knize v sérii - *Extraordinary people*. Velké množství narážek, symbolů a odkazů²⁵ jako kdyby přibližovalo skotské prostředí. To se následně prolíná s životem na francouzském venkově či ve velkoměstě a pomáhá čtenáři vytvářet obraz o tom, jak rozdílná je povaha i zvyky těchto dvou národností.

'I only have whisky.'

'I love whisky. (May 2007, The Critic ebook: s. 112)

'This is very good.'

'It ought to be. It cost enough.'

'Oh, don't be so Scottish, Papa.' (May 2007, The Critic ebook: s. 242)

Macleod se zároveň distancuje od Angličanů.

'You're not English, then?'

'No.'

²⁵ Způsob oblékání, přízvuk, stereotypní povahové rysy, uzavřenost, vztah k tradičním výrobkům...

'You sound English.'

'I'm not.' (May 2007, *The Critic ebook: s. 111*)

12.1. Symbol cesty

Významným prostorovým prvkem, který se v knize objevuje, je motiv cesty. Cesta je symbolem nabytí nových zkušeností a znalostí, stejně jako u labyrintu může být dosažení jejího cíle obtížné či dokonce nemožné. Proto i v *The Critic* všechny cesty nejsou stejné (i když mohou mít stejný cíl), při putování se postavy setkávají s rozdílnými překážkami, kterým jsou nuceni čelit.

První zmínka o cestě je skotský původ Macleoda. Emigrací do Francie ztratil kontakty ve Skotsku, dceru i bývalou rodinu. Cílem této cesty byla jiná žena. Vykonaná pouť rozhodně nepatří mezi šťastné. Po přetrhání vztahů s rodným Skotskem, umírá i žena, kvůli které cestu vykonal. Důležitou roli hraje cesta i v celém vyšetřování. Enzo je při návratu z práce do pronajatého pokoje v penzionu dvakrát napaden. Pokaždé je jeho cesta ztížená francouzským vínem a ztrátou orientace v prostoru. Další cestu musí vykonal z Francie do USA, aby byl schopný zanalyzovat důkazy. Jelikož letadlem převáží vzorky zeminy, zakázané artikly, spoléhá se opět na skotský původ a připevní si je ke spodničce kiltu. Pomyslné cesty pak vykonává, aby získal srdce ženy a dcery. Jeho poslední cesta v příběhu ho téměř připraví o život. Po objevení vraha skončí zavřený v kádi s vínem.

Oběti vražd jsou objeveny poté, co milenci vykonají cestu k „prameni lásky“ - kopci na kterém se nachází malý kostel a pramen. Toto místo slouží pro setkávání milenců již několik staletí.

Policejní vyšetřovatel Roussel vidí detektivní práci jako soustavu chodeb, které končí zavřenými dveřmi – a teprve v momentě, kdy člověk ke dveřím dojde, může zjistit, zda jsou to ty správné nebo jsou zamčené a nikam nevedou. Vyšetřovateli Rousselovi se cesta za vyřešením případu stane osudnou, poté co v během pomyslného putování odhalí příčiny vraždy i vraha, postaví se mu pachatel do cesty. Této překážce během poutě za poznáním nedokáže vzdorovat.

[...] 'You might miss a door. You might find a light bulb in the next room and go back to throw light on one you've already visited.' (May 2007, *The Critic ebook*: s. 214)

12.2. Rodný kraj

V *The Critic* není důležité téma rodného domu. Tuto roli přebírá mnohem větší prostor – rodný kraj. Oběť – nejlepší vinařský kritik světa Gil Petty, se z USA vrací do Francie, státu, odkud pocházeli jeho předci, a ubytovává se v domě, který býval příbytkem jeho příbuzných. Pettyho citové spojení s Francií je pozoruhodné. Rodilý Američan se po rozvodu cítí vykořisťen, sám a rozhodne se vrátit do země, kde po staletí žili jeho příbuzní. Nalézá malý domek zemědělských dělníků a i přes obrovské bohatství, které vlastní se v něm ubytuje²⁶. Později podle archivních záznamů Enzo zjistí, že dům patřil Pettyho rodině. Pouto k rodné oblasti je jasně zřetelné i v jeho snaze proslavit gaillacké víno.

12.3. Výroba vína

Velká část knihy je věnována sběru a postupu při výrobě francouzského vína. V momentě, kdy Macleod začíná vyšetřovat vraždu Pettyho, se předpokládají skvělé podmínky pro samotnou sklizeň i následného zrání vína. V knize je poměrně detailně popsán postup lisování a zrání tohoto alkoholického nápoje. Popis je důležitý pro celý děj, jelikož se při výrobě vína tvoří oxid uhličitý. Ten se usazuje do speciální díry. Ta je pak alegorií smrti. Pokud se jedinec oxidu nadýchá, téměř okamžitě umírá.

[...] But it was heavier than air, and would fill your lungs like water, displacing all oxygen, and killing you in seconds. (May 2007, *The Critic ebook*: s. 72)

12.4. Čína

Jelikož May strávil delší čas v Číně a snažil se proniknout do tajů tamější kriminalistiky, můžeme jeho vztahy k této zemi sledovat i v *The Critic*. Autor často projektuje své zkušenosti a prožitky do jednotlivých knih. Odkaz na Čínu a čínskou kriminalistiku se objevuje v momentě, kdy Macleod kritizuje či se pozastavuje nad

²⁶ Ve stejném vesnickém domku se následně ubytovává i Macleod.

metodami a postupem vyšetřování vraždy ve Francie. Opět dává do kontrastu francouzské zvyky se zvyky jiných národností. Bohužel čtenář nemůže plně uvěřit Enzovu přesvědčení, že čínské postupy jsou lepší. On sám se totiž řídí těmi francouzskými.

'The Chinese police look for everything else first. The who, the where, the when, and the how. Never the why.' (May 2007, *The Critic ebook: s. 194*)

Jak bylo již zmíněno *The Critic* se od *The Lewis Trilogy* i *Extraordinary People* odlišuje. Změnu můžeme najít v ironickém smršťování prostoru, ve kterém se příběh odehrává. A to i přes to, že geografické vymezení prostoru je naopak nejzrozsáhlejší. Větší důraz je kladen na samotný děj a kriminální zápletku než na lokaci, do které je děj umístěn. Zajímavým faktem je i to, že May většinou popisuje prostředí *The Critic* jako slunečné, přátelské, a tak se z knihy vytrácí i temná a mrazivá atmosféra, jako to bylo u všech předešlých. Jediným významnějším vertikálním prvkem krajiny je kopec, na kterém jsou objevovány oběti. Jinak převládají prvky horizontální, nikterak z příběhu nevystupující.

13. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat a rozebrat funkci krajiny a prostředí, do kterého Peter May zasadil *The Lewis Trilogy* a první dvě knihy ze sextalogie *The Enzo Files*. Nejprve byl definován pojem prostor. V praktické části jsem zaměřila nejvíce na prostor literární a geografický. Větší část práce je věnována *The Lewis Trilogy* jelikož je prostředí, ve kterém se knihy odehrávají, mnohem důležitější než u *The Enzo Files*.

Peter May je současný populární autor. V jeho románech lze snadno nalézt opakující se témata. Mayova skotská národnost a „skotskost“ je jedno z prvních témat, které knihy spojuje. Do všech knih vkládá své osobní zkušenosti se Skotskem a oběma hlavními postavami Finovi iENZovi Macleodovi projektuje své pocity a národní hrdost. Díky tomu mají oba hrdinové problematické vztahy s Angličany a snaží se od nich distancovat. Skotsko je tedy pocitově i prostorově od Anglie ostře odděleno.

Krajina a prostředí určují ráz celé *The Lewis Trilogy*. Jedinečnost této lokality a Mayova vlastní zkušenost s prostorem vytváří iluzi reálného prostředí a je těžké se od iluze oprostit a akceptovat prostor jako fiktivní. Hlavní postava je s prostředím spjatá natolik, že prostor odráží její mentální i fyzický stav – což je jeden z důkazů, že lokace příběhu je smyšlená a pouze se volně inspiruje skutečnými geografickými místy. Popisu prostředí je věnována velká část všech třech knih a navzdory totožné lokaci je každý román jiný. V *The Blackhouse* je důležitý motiv domu a velký důraz je přikládán popisu tradičního života lidí z ostrova Lewis. První část slouží jako úvod trilogie. *The Lewis Man* May popisuje tabuizovaná témata násilného vysídlování obyvatel či popisuje otázku víry. Zároveň čtenáře seznamuje s další částí Hebrid a slouží jako průvodce po této oblasti – což byl jeden z důvodů, proč jsem se rozhodla rozebrat tuto knihu zejména z pohledu geografického prostoru. Poslední, závěrečný, román trilogie *The Chess Men* pak geografický prostor opouští a vypravování se věnuje pouze literárnímu prostoru. Prostor je personifikován stavem mysli Fina Macleoda, což autor v textu otevřeně přiznává. Přes ponuru atmosféru se prostor jeví jako známý. Díky pečlivě vybraným lokacím a topům, jako je například obraz rodného domu, se lze snadněji s příběhem ztotožnit. Krajina i prostředí jsou často v příběhu důležitější

než samotná detektivní zápletky, která Maye zařadila mezi spisovatele kriminálních románů. Je však mnohem zajímavější trilogii považovat primárně za symbolickou literaturu než za detektivní román.

Jedním z příkladů symboliky prostředí *The Lewis Trilogy*, je například Fin snažící se navrátit zpátky do prostředí, které považuje za domov a jeho záměr opravit stavení po rodičích (představující bezpečí a útočiště před okolním světem a jeho kořeny). To může být spojeno s tématem „skotskosti“. Skoti se též snaží distancovat od Anglie a znovu obnovit svůj stát. Anglie pro ně od počátku její nadvlády ztělesňuje nebezpečí „okolního světa“.

The Enzo Files se od *The Lewis Trilogy* odlišuje. Důležitá je detektivní zápletky a prostředí i krajina jsou pouze nutnou součástí a hybatelem děje. To je zřetelné zejména v *The Critic. Extraordinary People* považují za jedinečnou díky motivu labyrintu. Na druhou stranu, všechny kriminální romány obsahují tuto tematiku, jelikož vyšetřování zločinu je vlastní zpodobnění průchodu labyrintem. Zatímco celá *The Lewis Trilogy* se odehrává na menším prostoru než *The Critic*, prostředí knihy *The Critic* je citelně omezenější právě z důvodu nedůležitosti prostorového vymezení. Při porovnání těchto dvou sérií je na první pohled zřejmé, že se autor snaží ve čtenáři vyvolat rozdílné pocity a že byly napsány odlišným stylem.

14. Conclusion

This diploma thesis concentrates mainly on space and its role in Peter May's crime novels. Peter May, a Scotsman living in France, may be now considered as the remarkable author of the modern Scottish crime stories. He is well-known for his crime series from the Hebrides, France and China. This diploma thesis focuses on two of his novel series – *The Lewis Trilogy* and *The Enzo Files*. His trilogy about the Hebrides differs from all of his other writings. Space is what makes these novels special. The unique description of the landscape and the realistic capture of the habits of people who live there force readers to travel and discover the novel's settings. Whereas in *The Enzo Files*, a series set in France, it is apparent that space is only a device serving as background to the plot.

The diploma is divided into two main parts. The first part defines what space is. The exploration of the literary space is a relatively new field of literary criticism but it has developed fast and its importance in the contemporary literary criticism is significant. While analyzing Scottish novels it is necessary to know the history of this nation and be familiar with Scottish geography – May mentions the theme of “Scottishness” in every single analyzed novel.

The second part focused on Peter May's novels *The Blackhouse*, *The Lewis Man*, *The Chess Men*, *Extraordinary People* and *The Critics*. It defines the function of space and the location they are set in evaluates and makes comparisons.

Space is the essential element in *The Lewis Trilogy*. Sometimes it is even more significant than the actual plot. Space and location affect the main character but on the other hand the main character affects the space too. The birthplace is one of the most significant locations in *The Lewis Trilogy* and this theme connect all three novels. (Location can bring the reader closer to the plot - therefore, both, main character and reader, feel safe in the birthplace.) The location is not only the instrument of description but it also serves as a metaphor.

The chapters about *The Enzo Files* contain the theme of maze and pilgrimage. The main character is a pilgrim who wanders. He strays in both his life and in the setting of the novel. Space and the location are wider but seem to be smaller to the reader because of non-importance.

The last part deals with the differences of the position and importance of space between *The Lewis Trilogy* and *The Enzo Files* but it is easily noticeable just by reading the chapters about these two series.

16. Bibliografie

16.1. Primární literatura

MAY, Peter. *Extraordinary people e-book*. Poisoned Pen Press, 2006. ISBN 1590584600.

MAY, Peter. *The Critic e-book*. Scottsdale, AZ: Poisoned Pen Press, 2007. ISBN 1590584589.

MAY, Peter. *The Blackhouse e-book*. London: Quercus, 2011. ISBN 1849163863.

MAY, Peter. *The Lewis Man e-book*. London: Quercus, 2011. ISBN 1780870310.

MAY, Peter. *The Chess Men e-book*. London: Quercus, 2012. ISBN 978-0857382252.

16.2. Sekundární literatura

ADAMCOVÁ, Kateřina. *The Strange Case of Mr Ian Rankin and Detective Inspector John Rebus*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Stephen Paul Hardy, Ph. D.

ANTÉNE, Petr. *Skotská próza v letech 1980-2009*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2692-1.

ARMIT, Ian. *The Archaeology of Skye and the Western Isles*. 1996. Edinburgh: Edinburgh University Press.

BAČÍK, Tomáš. *Scottishness in the Detective Fiction of Josephine Tey*. Brno, 2016. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Stephen Paul Hardy, Ph.D.

BACHELARD, Gaston. *The Poetics of Space*. Bacon Press, 1974. ISBN 0-8070-6439-4.

BUBENÍČEK, Petr. Krajina v literatuře a ve filmu: k proměnám narativního prostoru. *Musicologica BRUNENSIA*. 2011, **46**(1-2), str. 35-46.

CRICKMAR, Marta. Tartan Polonaise: Scottish Crime Fiction in Poland. *GLOTTODIDACTICA*. University Press Poznan, 2014, 41(1), str. 89 - 100.

DEWAN, Pauline. *The House as Setting, Symbol, and Structural Motif in Children's Literature*. Edwin Mellen Press, 2004. ISBN 9780773464629.

ECO, Umberto. *Malé světy*. Česká literatura, 1997, roč. 45, č. 6, s. 625-643. ISSN 0009-0468.

ELLIOTT, Kathleen. *The use and justification of the pathetic fallacy in the poetry of William Wordsworth*. Kansas, 1935. Magisterská. University of Kansas.

FOSTER, Thomas. *How to Read Literature Like a Professor: A Lively and Entertaining Guide to Reading Between the Lines*. Harper Perennial, 2003. ISBN 978-0062301673.

GIFFORD, Duncan. *Scottish Literature*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002.

GUSE, Michal. *Téma pouti v kanonizovaných dílech české literatury: Labyrint světa a ráj srdce Jana Amose Komenského, Pout' krkonošská Karla Hynka Máchy a Kulhavý poutník Josefa Čapka*. Praha, 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Marie Mravcová, CSc.

GREGOROVÁ, Markéta. *Representing Urban Space in the Twentieth-Century Scottish Novel*. Olomouc, 2015. Dizertační práce. Univerzita Palackého. Vedoucí práce Mgr. Ema Jelínková, Ph.D.

HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím: (Kapitoly z literární topologie)*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1994. ISBN 80-85917-03-3.

HOUSTON, R. A. *Population Mobility in Scotland and Europe 1600 - 1900: A comparative Perspective*. Paris, 1990, 285 - 300.

JAMES, David. *Contemporary British fiction and the artistry of space: style, landscape, perception*. New York: Continuum, 2008. Continuum literary studies. ISBN 978-1-4411-3192-8.

- JEDLIČKOVÁ, Alice. *Zkušenost prostoru: vyprávění a vizuální paralely*. Praha: Academia, 2010. Literární řada. ISBN 978-80-200-1829-8.
- KOPECKÝ, Milan. Putování jako vůdčí motiv literárního díla. *Litteraria humanitas*. 1998, sedmý, 38 - 46.
- LEFEBVRE, Henri. *The Production of Space*. Translated by Donald Nicholson-Smith. Oxford: 1 st ed. Blackwell, 2008. ISBN 978-0-631-18177-4.
- MACAULAY, Donald. *The Celtic Languages*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 1992.
- MACDOUGALL, Carl. *Writing Scotland: how Scotland's writers shaped the nation*. Edinburgh: Polygon, 2004. ISBN 1904598234.
- MAY, Peter: „Correspondence with the Author“ (2017)
- MILLGATE, Michael. *Thomas Hardy: a biography revisited*. Oxford [u.a.]: Oxford Univ. Press, 2006. ISBN 9780199275663.
- RUSKIN, John. *Modern painters*. Library ed. London: George Allen, 1903.
- SNELL, K. D. M., ed. *The regional novel in Britain and Ireland, 1800-1990*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. ISBN 978-0-521-38197-0.
- SKJØNHAUG, Mona. *Scottishness in Modern Scottish Detective Fiction*. Oslo, 2009. MA. University of Oslo.
- SONTAG, Susan. *Styles of radical will: The Aesthetics of Silence*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 1969.
- ŠENOVSKÁ, Anna. *Mumie z bažin na území Skandinávie*. Brno, 2014. Bakalářská. Masarykova univerzita. Vedoucí práce RNDr. Eva Drozdová, Ph.D.
- ŠVÉDOVÁ, Marie. *Prostor v románové tvorbě Jiřího Kratochvíla*. Brno, 2009. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D.
- TUAN, Yu-Fi. *Space and Place*. 25th. Minnesota: University of Minnesota Press, 2001. ISBN 9780816638772.

VIKTORA, Viktor. Řád nebo labyrint Labyrintu?. *Bohemiae occidentalis historica*. 2016, 2(2), 127 - 131.

VINČÁLEK, Jakub. *Vztah lidské populace a souboru jejich kosterních pozůstatků: vznik kosterních souborů*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Mgr. Patrik Galeta, Ph.D.

ZÁVESKÁ, Hana. *Poetika prostoru v próze Jáchyma Topola*. Brno, 2007. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A.

WILSON, Neil. *Lonely Planet Scotland*. Dublin: Lonely Planet Global Limited, 2015.

16.2.1. Online zdroje

About Peter May. In: *Peter May* [online]. [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: <http://www.ur-web.net/PeterMayMain/petermay.htm>

Blackhouse - Arnol - Isle of Lewis - Western Isles - Outer Hebrides. *Virtual Hebrides* [online]. 2014 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.virtualheb.co.uk/blackhouses-isle-of-lewis-arnol/>

BBC. *Alba Machair* [online]. 2017 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/programmes/b00fkl0x>

Celebrity status for island's jerseys. *Magazine Hebrides* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.magazinehebrides.com/index.php/hebr-magazine/13-art/110-celebrity-status-for-island-s-jerseys>

The Climate of the Hebrides Island Archipelago. *What's the Weather Like* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.whatstheweatherlike.org/scotland/hebrides.htm>

Dean Bridge. *Timeline Item* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.engineering-timelines.com/scripts/engineeringItem.asp?id=312>

Dean Village, Edinburgh. *Visit Scotland* [online]. 2018 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/info/see-do/dean-village-p1419651>

The Dark Underworld of the Paris. *Ancient Origins* [online]. 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.ancient-origins.net/ancient-places-europe/dark-underworld-paris-catacombs-002834?nopaging=1>

Glasgow-based oil worker world guga eating champ. In: *BBC* [online]. 2014 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-highlands-islands-25548763>

The Guga Hunt. *Hebridean Connections* [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.hebrideanconnections.com/subjects/57372>

The Guga Hunters of Ness: creating the programme. *BBC Scotland* [online]. 2011 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/scotland/nature/the_guga_hunters_of_ness_creating_the_programme.shtml

Hebrides Today. *Ness Youth Group on Rapal* [online]. 2010 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://hebridestoday.com/2010/02/ness-youth-group-on-rapal/>

Help Save the Scottish Gaelic Language. In: *Save Gaelic* [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.savegaelic.org/>

Herkes, Desmond. *Recollections* [online]. In: . 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: http://www.edinphoto.org.uk/1_edin/1_edinburgh_history_-_recollections_dean_orphanage.htm

The History of Scottish Gaelic. *Save Gaelic*. [online]. 2013-2017 [cit. 2018-02-15]- Dostupné z <http://www.savegaelic.org/resources/history-of-scottish-gaelic/>

Humphreys, Anne. British Detective Fiction in the 19th and Early 20th Centuries. *Literature* [online]. 2017 [cit. 2017-12-26]. Dostupné z: <http://literature.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190201098.001.0001/acrefore-9780190201098-e-240>

Introducing Outer Hebrides. *Lonely Planet*. [online]. 2017 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.lonelyplanet.com/scotland/highlands-and-northern-islands/outer-hebrides/introduction>

Islanders call for increased quota for the guga hunters. *Deadline* [online]. 2015 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.deadlinenews.co.uk/2015/04/03/islanders-call-for-increased-quota-for-the-guga-hunters/>

Lewis Chessmen - Uig Chessmen - Isle of Lewis - Western Isles Iconic Viking Treasures. In: *Virtual Hebrides* [online]. 2014 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: <https://www.virtualheb.co.uk/lewis-chessmen-uig-chess-pieces-western-isles/>

May, Peter. *The Blackhouse* [online]. 2017 In: . [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OjbgVf5Hwno>

May, Peter – Peter May – The Thriller Writer Youtube Channel. *Youtube*. [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=OjbgVf5Hwno>

Outer Hebrides – Western Isles. *Scotland Info Guide* [online]. 2017 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.scotlandinfo.eu/outer-hebrides-western-isles>

Outer Hebrides Travel. In: *Lonely Planet* [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.lonelyplanet.com/scotland/highlands-and-northern-islands/outer-hebrides/introduction>

Peter May - Bio. *Peter May Info* [online]. 2008 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.petermay.info/>

Peter May Trilogy - Adabroc "Crobost". *Outer Hebrides* [online]. 2018 [cit. 2018-01-01]. Dostupné z: <http://www.visitouterhebrides.co.uk/see-and-do/peter-may-trilogy-adabroc-crobost-p544751>

Scotland - Ban Gannet Chick Eating Contest on the Isle of Lewis. *Care2 Petition* [online]. 2015 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <https://www.thepetitionsite.com/134/515/647/scotland-ban-gannet-chick-eating-contest-on-the-isle-of-lewis/>

Ten Things You Didn't Know About Peter May [online]. 2016 [cit. 2017-12-06].
Dostupné z: <https://readingwritingandriesling.wordpress.com/2016/02/25/ten-things-you-didnt-know-about-peter-may/>

Turner, Douglas. *Recollections* [online]. In: . 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: http://www.edinphoto.org.uk/1_edin/1_edinburgh_history_-_recollections_dean_orphanage.htm

Western Isles. *Lighthouses of Scotland* [online]. [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <https://www.unc.edu/~rowlett/lighthouse/heb.htm>